અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

[૨૦૧૯] ૧૭ એસ.સી.આર. ૧૦૮૯

રાજેન્દ્ર દિવાન

વિરુદ્ધ

પ્રદીપ કુમાર રાણિબાલા અને અન્ય

(સિવિલ અપીલ નંબર ૩૬૧૩/૨૦૧૬)

૧૦ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૯

[અરુણ મિશ્રા, ઇન્દિરા બેનર્જી, વિનીત સરન, એમ. આર. શાહ અને એસ. રવિન્દ્ર ભટ્ટ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

છત્તીસગઢ ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૨૦૧૧–કલમ ૧૩ (૨)–સુપ્રીમ કોર્ટમાં ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલના આદેશ સામે અપીલ–એસની માન્યતા.૧૩(૨) – યોજાયો હતો:કલમ ૩૨૩ બી અને કલમ –૨૪૫ અને ૨૪૬નાસંયુક્ત વાંચન અને સાતમી અનુસૂચિમાં રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૧૮ સાથે,

છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભા ભાડું નિયંત્રણ કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ હતી, તે હદ સુધી કે તે ભાડું નિયંત્રક દ્વારા ભાડાપટ્ટા અને ભાડાને લગતા મૂળ વિવાદોના ચુકાદા માટે જોગવાઈ કરે છે, અને ભાડું નિયંત્રકના આદેશોમાંથી અપીલનો નિર્ણય કરવા માટે એક ટ્રિબ્યુનલ બનાવે છે–જો કે, રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૬૪ અને સમવર્તી સૂચિની એન્ટ્રી ૪૬ સ્પષ્ટપણે રાજ્ય વિધાનસભાને સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે–ઉપરાંત કલમ ૨૦૦ એક અલ્ટ્રા વાયર્સ કાયદાને માન્ય કરી શકતી નથી, જેમાં સંબંધિત વિધાનસભા પાસે ક્ષમતાનો અભાવ હતો. અધિનિયમ–આમ, ભાડા નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો સામે સુપ્રીમ કોર્ટને સીધી અપીલ કરવાની જોગવાઈ કરતી કલમ ૧૩ (૨), ભાડું નિયંત્રણ કાયદો ઘડવાની છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભાની સત્તાને આનુષંગિક અથવા આકસ્મિક નથી, જે ભાડાપટ્ટા અને ભાડાને લગતી અપીલોનો ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અપીલ ચુકાદો આપવાની જોગવાઈ કરે છે–ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ઘડવામાં, છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભાએ તેની કાયદાકીય સત્તાની મર્યાદાઓનું ખુલ્લેઆમ ઉલ્લંઘન કર્યું–આમ, છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભામાં, રાજ્યની બહાર, સુપ્રીમ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરતો કોઈ કાયદો ઘડવાની ક્ષમતાનો સ્પષ્ટ રીતે અભાવ હતો. છત્તીસગઢ–આમ,કલમ ૧૩ (૨) ને બંધારણની સત્તાની બહાર જાહેર કરવામાં આવે છે, અમાન્ય અને કોઈ અસર

કરતું નથી–ભારતનું બંધારણ–કલમ ૩૨૩ બી અને કલમ ૨૪૫ અને સાતમી અનુસૂચિમાં રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૧૮ સાથે ૨૪૬.

ભારતનું બંધારણ–કોઈપણ કાયદાના અધિકારો–વિચારણા–યોજાયેલી:જોવાનું એ છે કે, સમગ્ર કાયદાને જોતાં, તેને બંધારણની કોઈ ચોક્કસ કલમ હેઠળ, અથવા સાતમી અનુસૂચિમાં સંબંધિત સૂચિમાંની કોઈપણ એન્ટ્રીઓ હેઠળ, જે બાબતોના સંદર્ભમાં વિધાનસભા કાયદો બનાવવા માટે સક્ષમ છે, તેમાંથી કોઈ પણ બાબતના સંદર્ભમાં નોંધપાત્ર રીતે કાયદો કહી શકાય–એકવાર એવું માનવામાં આવે કે તે આવું છે, તે એન્ટ્રી દ્વારા આપવામાં આવેલી કાયદાકીય સત્તા તમામ આનુષંગિક બાબતો સુધી વિસ્તરે છે, જેને તે ક્ષેત્રમાં ન્યાયી અને વાજબી રીતે સમજી શકાય છે–વધુમાં, જ્યારે એક એન્ટ્રીમાં ઉપયોગમાં લેવાતી ભાષાને વ્યાપક વ્યાપ આપવો જોઈએ. તેની સામગ્રીને અન્ય એન્ટ્રીઓ સાથે સુસંગત બનાવવાનો દરેક પ્રયાસ કરવો પડશે, જેથી પછીની બાબતને નિરર્થક ન ગણાવી શકાય–કાયદાનું અર્થઘટન.

ભારતનું બંધારણ–કલમ ૨૪૫–સંસદ અને રાજ્યોની વિધાનસભા દ્વારા બનાવવામાં આવેલા કાયદાઓ–કાયદો બનાવવાની સત્તા–ધારિત:કેન્દ્રીય વિધાનસભા અને રાજ્ય વિધાનસભા બંનેને કલમ ૨૪૫માંથી કાયદો ઘડવાની સત્તા પ્રાપ્ત થાય છે–રાજ્યની વિધાનસભા માત્ર રાજ્યના સમગ્ર અથવા કોઈપણ

ભાગ માટે કાયદા બનાવી શકે છે, જ્યારે સંસદ ભારતના સમગ્ર અથવા કોઈપણ ભાગ માટે કાયદા બનાવી શકે છે–બંધારણમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જે રાજ્યના કાયદાને અતિરિક્ત–પ્રાદેશિક કામગીરી સાથે બચાવે છે, જે કલમ ૨૪૫ (૨) જેવી જ છે, જે સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા અતિરિક્ત–પ્રાદેશિક કામગીરી સાથે કેન્દ્રીય કાયદાને સ્પષ્ટપણે બચાવે છે–આમ, છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભા, છત્તીસગઢ રાજ્યની બહાર, સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરતા કોઈપણ કાયદાને ઘડવાની ક્ષમતાનો સ્પષ્ટ રીતે અભાવ ધરાવે છે. .

ભારતનું બંધારણ–અનુચ્છેદ ૧૩૮–ઉચ્ચતમ ન્યાયાલયના અધિકારક્ષેત્રનું વિસ્તરણ–અનુચ્છેદ ૧૩૮ (૨) હેઠળ 'વિશેષ કરાર' શબ્દ–ધારિતઃકલમ ૧૩૮ (૨) માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે, જો સંસદ કાયદા દ્વારા સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આવા અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે જોગવાઈ કરે તો, ભારત સરકાર અને કોઈ પણ રાજ્યની સરકાર વિશેષ સમજૂતી દ્વારા પ્રદાન કરે તેવી કોઈ પણ બાબતના સંદર્ભમાં સર્વોચ્ચ અદાલતને વધુ અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ હશે–વિશેષ સમજૂતીનો અર્થ એ છે કે, ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે ચર્ચાઓ અને વાટાઘાટો દ્વારા કરવામાં આવેલ સ્વતંત્ર સમજૂતી અને માત્ર મંત્રી પરિષદની સહાય અને સલાહ પર રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કાયદાને મંજૂરી આપવી નહીં–કોઈ પણ સંજોગોમાં, સર્વોચ્ચ અદાલત ભારત

સરકાર અને કોઈ પણ રાજ્ય સરકાર વચ્ચેના વિશેષ કરાર અનુસાર વધુ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી શકે છે. કોઈપણ ચોક્કસ મુદ્દા પર રાજ્ય સરકાર, કાયદા દ્વારા સંસદ દ્વારા સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આવા અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની જોગવાઈ કરવામાં આવે છે.

ભારતનું બંધારણ–કલમ ૨૦૦, બીજી જોગવાઈઅો–ખરડાઓને મંજૂરી–જરૂરીયાતો–યોજાયેલીઃઅનુચ્છેદ ૨૦૦માં રાજ્યની વિધાનસભા દ્વારા અથવા વિધાન પરિષદ ધરાવતા રાજ્યના કિસ્સામાં, રાજ્ય વિધાનમંડળના બંને ગૃહો દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિધેયકને મંજૂરી માટે રાજ્યપાલ સમક્ષ રજૂ કરવાની જરૂર છે–આવા વિધેયક રાજ્યપાલની મંજૂરી મળ્યા પછી કાયદો બની જાય છે–અનુચ્છેદ ૨૦૦ની બીજી જોગવાઈ રાજ્યપાલને કોઈ વિધેયકને મંજૂરી આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, જે રાજ્યપાલના મતે, જો તે કાયદો બની જાય તો, ઉચ્ચ ન્યાયાલયની સત્તાઓનું અપમાન કરે છે, જેથી ઉચ્ચ ન્યાયાલય બંધારણ દ્વારા જે પદ પર છે તેને જોખમમાં મૂકે છે–રાજ્યપાલ તેને ભરવા માટે બંધાયેલા છે. આવા બિલને રાષ્ટ્રપતિની વિચારણા માટે અનામત રાખવું–રાજ્ય વિધાનસભા દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાના કિસ્સામાં રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી અનિવાર્ય છે, જે ઉચ્ચ અદાલતની સત્તાઓનું અપમાન કરશે, જે તે અદાલતની સ્થિતિને જોખમમાં મૂકે છે, જે બંધારણ દ્વારા, ભરવા માટે રચાયેલ છે–કલમ ૨૦૦ ની બીજી જોગવાઈ ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ના

કિસ્સામાં આકર્ષાય નથી, કારણ કે તે ઉચ્ચ અદાલતની કોઈપણ સત્તા–છત્તીસગઢ ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૨૦૧૧ નું અપમાન કરતું નથી.

ભારતનું બંધારણ–કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭–હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલયની દેખરેખની સત્તા–ધારિતઃકલમ ૨૨૭ દ્વારા આપવામાં આવેલી દેખરેખની સત્તા નિરીક્ષણાત્મક છે અને અપીલ નથી–આ શક્તિનો ઉપયોગ ગૌણ અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલ્સને તેમની સત્તાની મર્યાદામાં રાખવા માટે કરવામાં આવે છે–ઉચ્ચ અદાલત ત્યારે જ દખલ કરે છે જ્યારે ન્યાયની ગંભીર નિષ્ફળતા અથવા કાયદાનું ખુલ્લું ઉલ્લંઘન થાય છે–હસ્તક્ષેપ કાયદાની પેટન્ટ ભૂલના કેસો સુધી મર્યાદિત છે જે નિર્ણયના મૂળ સુધી જાય છે; વિકૃતિ; મનસ્વીતા અને/અથવા ગેરવાજબીતા; કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન, અધિકારક્ષેત્રનો અભાવ અને સત્તાઓનો દુરુપયોગ–ઉચ્ચ અદાલત ફરીથી મૂલ્યાંકન કરતી નથી અથવા ફરીથી મૂલ્યાંકન કરતી નથી. પુરાવા અને/અથવા રેકોર્ડ પરની સામગ્રીનું વિશ્લેષણ કરો–ભાડા નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયની ચકાસણી કરવા માટે હાઈકોર્ટ દ્વારા રિટ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કેસના તથ્યો અને સંજોગો પર આધારિત હશે–હાઈકોર્ટના રિટ અધિકારક્ષેત્રને વૈકલ્પિક અપીલ ફોરમમાં રૂપાંતરિત કરી શકાતું નથી, કારણ કે કાયદાની નજરમાં અપીલની અન્ય કોઈ જોગવાઈ નથી.

ઉલ્લેખિત પ્રશ્નનો જવાબ આપતા કોર્ટે જણાવ્યું હતું કેઃ

૧. રાજ્ય વિધાનસભામાં છત્તીસગઢ ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૨૦૧૧ની કલમ ૧૩ (૨) લાગુ કરવા માટે કાયદાકીય ક્ષમતાનો અભાવ હતો. તેથી, ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ને ભારતના બંધારણની સત્તાથી બહાર જાહેર કરવામાં આવી છે, જે અમાન્ય છે અને તેની કોઈ અસર નથી.[પેરા ૮૯] [૧૧૨૭–ઈ]

એલ. ચંદ્રકુમાર વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્યો એ. આઈ. આર. (૧૯૯૭) એસ. સી. ૧૨૫– અનુસરવામાં આવ્યો છે.

એચ. એસ. યાદવ વિરુદ્ધ શકુંતલા દેવી પારેખ (૨૦૧૯) ૧૦ એસસીસી ૨૬૫–પર આધાર રાખ્યો હતો.

૨. બંધારણની કલમ ૨૪૬, જે કેન્દ્રીય વિધાનસભા અને રાજ્ય વિધાનસભા વચ્ચે કાયદાકીય સત્તાઓનું વિતરણ કરે છે, તે સંસદને સાતમી અનુસૂચિના લીસ્ટ–૧ એટલે કે કેન્દ્રીય સૂચિમાં સૂચિબદ્ધ બાબતોના સંદર્ભમાં કાયદો બનાવવાની વિશેષ સત્તા પ્રદાન કરે છે.કેન્દ્રીય સંસદને કલમ ૨૪૬ની કલમ (૩) ને આધીન રહીને, સાતમી અનુસૂચિમાં યાદી III એટલે કે સમવર્તી

યાદીમાં ગણાયેલી કોઈપણ બાબત અંગે કાયદો બનાવવાની સત્તા પણ છે.રાજ્ય વિધાનસભાને કલમ ૨૪૬ની કલમો (૧) અને (૨) ને આધિન રાજ્ય યાદીમાં ગણાયેલી બાબતોના સંદર્ભમાં કાયદા બનાવવાની વિશેષ સત્તા છે.કેન્દ્રીય વિધાનમંડળની સાથે રાજ્ય વિધાનમંડળ પણ કલમ ૨૪૬ (૧) ની જોગવાઈઓને આધિન સમવર્તી યાદીમાં ગણાયેલી બાબતોના સંદર્ભમાં કાયદા ઘડવા માટે સક્ષમ છે.[પેરા ૩૭,૩૮] [૧૧૧૭–**E**–**G**]

૩.૧ તાત્કાલિક બાબતમાં સંબંધિત એન્ટ્રીઓ છે, યુનિયન લિસ્ટની એન્ટ્રી ૭૭, સ્ટેટ લિસ્ટની એન્ટ્રી ૧૮ અને ૬૫ અને સમવર્તી લિસ્ટની એન્ટ્રી ૪૬.રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૧૮ રાજ્ય વિધાનસભાને જમીનમાં અને તેના પરના અધિકારો, મકાનમાલિક અને ભાડૂતના સંબંધ સહિત જમીનના કાર્યકાળ અને ભાડાની વસૂલાત સહિત જમીનના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.રાજ્ય વિધાનસભા મકાનમાલિક અને ભાડૂતના સંબંધ અને ભાડાની વસૂલાત સહિત જમીનના કાર્યકાળ અંગે કાયદો ઘડવાની સત્તા ધરાવે છે, તેથી તે ભાડું નિયંત્રણ કાયદો ઘડવા માટે કાયદાકીય ક્ષમતા ધરાવે છે, જ્યાં સુધી તે મકાનમાલિક અને ભાડૂતના સંબંધ અને ભાડાની વસૂલાતને નિયંત્રિત કરે છે. [પેરા ૩૯,૪૨] [૧૧૧૭–એચ; ૧૧૧૮–એ–એચ; ૧૧૧૯–એ]

૩.૨ રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૧૮, જે માત્ર રાજ્ય વિધાનસભાને જમીન, જમીનનો કાર્યકાળ, મકાનમાલિક ભાડૂત સંબંધ, ભાડાની વસૂલાત વગેરે અંગે કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, તે રાજ્ય વિધાનસભાને રાજ્ય કાયદા હેઠળ રચાયેલી અપીલ ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોના સંદર્ભમાં સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરતો કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવતી નથી.[પેરા ૫૩] [૧૧૨૧–એ–બી]

૩.૩ સંઘ સૂચિની એન્ટ્રી ૭૭ને ધ્યાનમાં રાખીને, માત્ર સંસદને જ સર્વોચ્ચ અદાલતના બંધારણ, સંગઠન, અધિકારક્ષેત્ર અથવા સત્તાઓના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવાની કાયદાકીય ક્ષમતા છે.રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૬૪ અને સમવર્તી સૂચિની એન્ટ્રી ૪૬ રાજ્ય વિધાનસભાને સર્વોચ્ચ અદાલત સિવાયની અદાલતોના અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ઉપરોક્ત પ્રવેશો રાજ્ય વિધાનસભાને સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવા પર સ્પષ્ટપણે પ્રતિબંધ મૂકે છે.[પેરા ૫૪] [૧૧૨૧–બી–સી]

૪.૧ સુપ્રીમ કોર્ટની સ્થાપના ભારતના બંધારણની કલમ ૧૨૪ હેઠળ કરવામાં આવી છે અને તે તેના અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓને તેની કલમ ૧૩૧ થી ૧૪૫ સુધી મેળવે છે.બંધારણમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જે રાજ્ય

વિધાનસભા દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કોઈપણ કાયદા હેઠળ રચાયેલા ટ્રિબ્યુનલના આદેશ સામે સુપ્રીમ કોર્ટમાં સીધી અપીલ કરવાની જોગવાઈ કરે. [પેરા ૪૦] [૧૧૧૮–ઈ]

૪.૨ બંધારણની કલમ ૨૬૨ (૨) જે સંસદને કલમ ૨૬૨ (૧) અને બંધારણની કલમ ૩૪૮માં ઉલ્લેખિત વિવાદોનો ચુકાદો આપવાની સુપ્રીમ કોર્ટની સત્તાને રદ કરતો કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, તે દર્શાવે છે કે સુપ્રીમ કોર્ટને લગતી તમામ બાબતો સંપૂર્ણપણે કેન્દ્રીય સંસદના કાયદાકીય કાર્યક્ષેત્રમાં છે.[પેરા ૪૧] [૧૧૧૮–**F**–**G**]

૫.૧ કલમ ૩૨૩ બી (૩) (ડી) પૂરી પાડે છે કે કલમ ૩૨૩ બી (૧) હેઠળ બનાવેલ કાયદો કલમ ૧૩૬ હેઠળ સુપ્રીમ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્ર સિવાયની તમામ અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને બાકાત રાખી શકે છે, જેમાં ઉપરોક્ત ટ્રિબ્યુનલ્સના અધિકારક્ષેત્રમાં આવતી તમામ અથવા કોઈપણ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે.કલમ ૩૨૩ બી રાજ્ય વિધાનસભાને અપીલ ટ્રિબ્યુનલના આદેશથી સુપ્રીમ કોર્ટમાં વધુ વૈધાનિક અપીલ કરવાની જોગવાઈ કરીને સુપ્રીમ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને વિસ્તૃત કરવા માટે સક્ષમ બનાવતી નથી.[પેરા ૫૫] [૧૧૨૧–ડી]

૫.૨ સાતમી અનુસૂચિમાં રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૧૮ સાથે કલમ ૩૨૩ બી અને કલમ ૨૪૫ અને ૨૪૬ના સંયુક્ત વાંચન પર, તેમાં કોઈ શંકા ન હોઈ શકે કે રાજ્ય વિધાનસભા ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ભાડાપટ્ટા અને ભાડાને લગતા તમામ વિવાદો, ફરિયાદો અને ગુનાઓના ચુકાદા અને સુનાવણીની જોગવાઈ કરવા માટે કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ હતી.આમ છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભા ભાડું નિયંત્રણ કાયદો ઘડવા માટે એટલી હદ સુધી સક્ષમ હતી કે તે ભાડું નિયંત્રક દ્વારા ભાડાપટ્ટા અને ભાડાને લગતા મૂળ વિવાદોના ચુકાદાની જોગવાઈ કરે છે અને ભાડું નિયંત્રકના આદેશોની અપીલનો નિર્ણય કરવા માટે ટ્રિબ્યુનલની રચના કરે છે.[પેરા– ૪૬,૪૭] [૧૧૧૯–**F**–**G**]

૬. જ્યારે કોઈ પણ કાયદાના અધિકારના પ્રશ્ન પર વિચાર કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે જોવાનું છે કે, સમગ્ર કાયદાને જોતાં, તે બંધારણની કોઈ ચોક્કસ કલમ હેઠળ અથવા સાતમી અનુસૂચિમાં સંબંધિત સૂચિમાંના કોઈપણ પ્રવેશ હેઠળ, જે બાબતો અંગે વિધાનસભા કાયદો બનાવવા માટે સક્ષમ છે, તેમાંથી કોઈ પણ બાબતના સંદર્ભમાં તેને કાયદો કહી શકાય.એકવાર એવું માનવામાં આવે કે તે આવું છે, તે એન્ટ્રી દ્વારા આપવામાં આવેલી કાયદાકીય સત્તા તમામ આનુષંગિક બાબતો સુધી વિસ્તરવાની છે, જે તે ક્ષેત્રમાં ન્યાયી અને વાજબી રીતે સમજી શકાય તેવું કહી શકાય.[પેરા ૪૮] [૧૧૧૯–એચ; ૧૧૨૦–એ–બી]

યુનાઇટેડ પ્રોવિન્સિસ વિ. અતિકા બેગમ AIR ૧૯૪૧ એફસી ૧૬ (૨૫)–નો અનુસરવામાં આવ્યો છે.

૭.૧ ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨), જે ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો સામે સુપ્રીમ કોર્ટમાં સીધી અપીલની જોગવાઈ કરે છે, તે ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમ ઘડવાની છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભાની સત્તાને આનુષંગિક અથવા આકસ્મિક નથી, જે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ભાડાપટ્ટા અને ભાડાને લગતી અપીલોનો અપીલ ચુકાદો આપવાની જોગવાઈ કરે છે.ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ને લાગુ કરીને, છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભાએ તેની કાયદાકીય સત્તાની મર્યાદાઓનું ખુલ્લેઆમ ઉલ્લંઘન કર્યું છે.[પેરા ૪૯] [૧૧૨૦–સી]

૭.૨ જ્યારે એક એન્ટ્રીમાં વપરાયેલી ભાષાને સૌથી વધુ વ્યાપ આપવો જોઈએ, ત્યારે તેની સામગ્રીને અન્ય એન્ટ્રીઓ સાથે સુસંગત બનાવવાનો દરેક પ્રયાસ કરવો પડશે, જેથી બાદમાં તેને નિરર્થક ન ગણાવી શકાય.કેન્દ્રીય વિધાનસભા અને રાજ્ય વિધાનસભા બંને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૪૫ પરથી કાયદો બનાવવાની તેમની સત્તા મેળવે છે.તે સ્વયંસિદ્ધ છે કે રાજ્યની વિધાનસભા માત્ર રાજ્યના સમગ્ર અથવા કોઈપણ ભાગ માટે કાયદા બનાવી શકે છે, જ્યારે કે સંસદ ભારતના સમગ્ર અથવા કોઈપણ ભાગ માટે કાયદા બનાવી

શકે છે.બંધારણમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જે રાજ્યના કાયદાઓને અતિરિક્ત–પ્રાદેશિક કામગીરી સાથે બચાવે, જે કલમ ૨૪૫ (૨) જેવી જ છે, જે સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા અતિરિક્ત–પ્રાદેશિક કામગીરી સાથે કેન્દ્રીય કાયદાને સ્પષ્ટ રીતે બચાવે છે.આમ, છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભામાં છત્તીસગઢ રાજ્યની બહાર સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરતો કોઈ પણ કાયદો ઘડવાની સ્પષ્ટ રીતે ક્ષમતાનો અભાવ છે.[પેરા ૫૦,૫૧] [૧૧૨૦–**D**–**F**]

૭.૩ ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) સુપ્રીમ કોર્ટને તે અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરતી નથી, જે તેની પાસે પહેલેથી જ નહોતું, પરંતુ તે માત્ર કલમ ૧૩૬ હેઠળ તેની સત્તાને આકસ્મિક અને/અથવા વિસ્તરણ છે, તે રજૂઆત કાયદામાં ટકાઉ નથી.[પેરા ૫૬] [૧૧૨૧–ઈ]

૮.૧ બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ, સર્વોચ્ચ અદાલત અપીલની નિયમિત અદાલત તરીકે કામ કરતી નથી.કલમ ૧૩૬ હેઠળ સુપ્રીમ કોર્ટની સત્તાને ચોક્કસ કાયદા હેઠળ સામાન્ય રીતે અપીલ અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલ્સ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી અપીલ શક્તિ સાથે ભેળસેળ ન કરવી જોઈએ.કલમ ૧૩૬ કોઈ પણ પક્ષને અપીલ કરવાનો અધિકાર પ્રદાન કરતી નથી, પરંતુ સુપ્રીમ કોર્ટને યોગ્ય કેસોમાં દખલ કરવાની વિવેકાધીન સત્તા પ્રદાન કરે છે.બંધારણ

અથવા અન્ય કોઈ કાયદામાં અપીલ માટેની અન્ય જોગવાઈઓ હોવા છતાં આ શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયને કાયદા દ્વારા આપવામાં આવેલ નિષ્કર્ષ અથવા અંતિમતા, સુપ્રીમ કોર્ટને બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ આ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાથી રોકી શકતી નથી.જ્યારે કોઈ કાયદો કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયને અંતિમતા આપે છે ત્યારે અપીલ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ થતો નથી.[પેરા ૫૭–૫૯] [૧૧૨૧–**F**–**H**; ૧૧૨૨–**A**–**B**]

એન. નટરાજન વિ. બી. કે. સુબ્બા રાવ (૨૦૦૩) ૨ એસસીસી ૭૬; ઢાકેશ્વરી કોટન મિલ્સ લિમિટેડ વિ.આવકવેરાના કમિશનર, પશ્ચિમ બંગાળ AIR ૧૯૫૫ SC ૬૫–નો અનુસરવામાં આવ્યો છે.

૮.૨ ભારતના બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ, સુપ્રીમ કોર્ટ વિશેષ રજા દ્વારા અપીલોનું મનોરંજન કરે છે, જ્યાં કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નો અથવા જાહેર મહત્વના પ્રશ્નો સામેલ હોય છે.જ્યાં કાયદામાં કોઈ અનિશ્ચિતતા હોય, ત્યાં સુપ્રીમ કોર્ટ તેની વિવેકબુદ્ધિથી કાયદાનું સમાધાન કરે છે.સુપ્રીમ કોર્ટ સામાન્ય રીતે કલમ ૧૩૬ હેઠળ હકીકતના સહવર્તી તારણોમાં દખલ કરતી નથી.જો સહવર્તી તારણો સ્વીકૃત મૌખિક અથવા દસ્તાવેજી પુરાવા પર આધારિત હોય,

તો બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ કોઈ દખલગીરી નથી.[પેરા ૬૦] [૧૧૨૨–સી]

૮.૩ બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, સુપ્રીમ કોર્ટ અસાધારણ સંજોગો અસ્તિત્વમાં ન હોય ત્યાં સુધી ટ્રાયલ કોર્ટ અને ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા પ્રશંસા કરાયેલા પુરાવાની ફરીથી પ્રશંસા કરતી નથી.જ્યાં હાઈકોર્ટ ચુકાદાની જરૂર હોય તેવા વાસ્તવિક મુદ્દાને સંપૂર્ણપણે ચૂકી ગઈ હોય અથવા સંબંધિત સામગ્રીને ચૂકી ગઈ હોય અથવા તેની અવગણના કરી હોય, ત્યાં જ પક્ષ સાથે ગંભીર અન્યાય અટકાવવાના હેતુથી પુરાવા મેળવવામાં સુપ્રીમ કોર્ટને ન્યાયી ઠેરવવામાં આવશે.[પેરા ૬૧] [૧૧૨૨–**D**–**E**]

૮.૪ બીજી બાજુ, અપીલ એ મૂળ કાર્યવાહીનું સાતત્ય છે.જ્યાં ટ્રિબ્યુનલના અપીલીય આદેશની વૈધાનિક અપીલ હોય, ત્યાં અપીલીય અદાલત કેસની ફરીથી સુનાવણી કરવા, રેકોર્ડ પરના પુરાવાઓની ફરીથી પ્રશંસા કરવા અને ફરીથી વિશ્લેષણ કરવા, વિવાદિત આદેશની ચોકસાઈનો ચુકાદો આપવા અને ટ્રિબ્યુનલે કરેલી હકીકત અને કાયદા બંનેની ભૂલોને સુધારવા માટે બંધાયેલી છે.[પેરા ૬૨] [૧૧૨૨–એફ]

૯.૧ નાણાં ખરડા સિવાયના ખરડાઓ પસાર કરવા સંબંધિત બંધારણની કલમ ૨૦૦ મુજબ, રાજ્યની વિધાનસભા દ્વારા અથવા વિધાન પરિષદ ધરાવતા રાજ્યના કિસ્સામાં, રાજ્યના વિધાનમંડળના બંને ગૃહો દ્વારા પસાર કરાયેલ ખરડાને મંજૂરી માટે રાજ્યપાલ સમક્ષ રજૂ કરવાની જરૂર છે.રાજ્યપાલની મંજૂરી મળ્યા બાદ આવા બિલ કાયદો બની જાય છે.[પેરા ૬૩] [૧૧૨૨-જી]

૯.૨ બંધારણની કલમ ૨૦૦ની બીજી જોગવાઈ રાજ્યપાલને કોઈ બિલને મંજૂરી આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, જે રાજ્યપાલના મતે, જો તે કાયદો બનશે, તો તે ઉચ્ચ ન્યાયાલયની સત્તાઓનું અપમાન કરશે, જેથી ભારતના બંધારણ દ્વારા ઉચ્ચ ન્યાયાલય જે પદ ભરવા માંગે છે તેને જોખમમાં મૂકે છે.રાજ્યપાલ આવા ખરડાને રાષ્ટ્રપતિની વિચારણા માટે અનામત રાખવા માટે બંધાયેલા છે.રાજ્ય વિધાનસભા દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાના કિસ્સામાં રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી અનિવાર્ય છે, જે ઉચ્ચ અદાલતની સત્તાઓનું અપમાન કરશે, કારણ કે તે અદાલત, બંધારણ દ્વારા, ભરવા માટે રચાયેલ સ્થિતિને જોખમમાં મૂકે છે.[પેરા ૬૮,૬૫] [૧૧૨૩-બી-એફ]

૯.૩ કલમ ૨૦૦નો બીજો પરંતુક ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ના કિસ્સામાં આકર્ષાય નહીં, કારણ કે તે ઉચ્ચ ન્યાયાલયની કોઈપણ શક્તિનું અપમાન કરતું નથી.તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે અપીલ

કરવાનો કોઈ સહજ અધિકાર નથી.અપીલનો અધિકાર કાયદા દ્વારા આપવામાં આવે છે.કાયદો માત્ર એટલા માટે અમાન્ય નથી કારણ કે તેમાં ઉચ્ચ અદાલતમાં અપીલ કરવાની કોઈ જોગવાઈ નથી.[પેરા ૬૯] [૧૧૨૩–**G**–**H**]

૧૦.૧ કલમ ૨૪૬ની કલમ ૧ અને ૨ દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાની વ્યાપકતા, સંસદને યાદી **I** અને **III** માં ગણાયેલી કોઇપણ બાબતોના સંદર્ભમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને વિસ્તૃત કરતો કાયદો બનાવવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, ભલે આવા વિસ્તરણને બંધારણના ભાગ **V** ના પ્રકરણ **IV** ની વિવિધ કલમો દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં ન આવે.ભારતના બંધારણની કલમ ૨૪૮ દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાના આધારે, સંસદને બંધારણની કલમ ૨૪૬ **A** ને આધિન, સમવર્તી સૂચિ અથવા રાજ્ય સૂચિમાં સૂચિબદ્ધ ન હોય તેવી કોઈપણ બાબત અંગે કોઈ કાયદો બનાવવાની વિશિષ્ટ સત્તા છે.આમ કાયદાની બાકીની સત્તા સંસદ પાસે રહે છે.[પેરા ૭૧,૭૨] [૧૧૨૪–બી–સી]

૧૦.૨ રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૬૫ અને સમવર્તી સૂચિની એન્ટ્રી ૪૬ ને ધ્યાનમાં રાખીને, રાજ્ય વિધાનસભા એવો કાયદો બનાવી શકે છે જે સુપ્રીમ કોર્ટ સિવાયની તમામ અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરે છે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો તે અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ સિવાય ઉચ્ચ ન્યાયાલયના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરતો કાયદો બનાવી શકે છે, પરંતુ તે સર્વોચ્ચ

ન્યાયાલયના અધિકારક્ષેત્રને સ્પર્શે તેવો કાયદો બનાવી શકતું નથી.બંધારણની કલમ ૩૨૩ બી હેઠળ ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલની સ્થાપના કરવામાં આવી હોવાથી, કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ સિવાય હાઈકોર્ટના અધિકારક્ષેત્રમાં જો કોઈ ઘટાડો કરવામાં આવે તો તે બંધારણની કલમ ૩૨૩ બી (૩) (ડી) દ્વારા સાચવવામાં આવશે, પરંતુ સુપ્રીમ કોર્ટમાં વૈધાનિક અપીલ માટેની જોગવાઈ નહીં.[પેરા ૭૩] [૧૧૨૪–**D**–**F**]

૧૦.૩ સંઘ સૂચિની કલમ ૧૩૮ (૧) અને/અથવા એન્ટ્રી ૭૭ માત્ર તેના દાયરામાં આવે છે, સુપ્રીમ કોર્ટના મૂળ અધિકારક્ષેત્રને, અને તેના અપીલ અધિકારક્ષેત્રને નહીં, તે રજૂઆત ખોટી અને આધાર વિનાની છે.બંધારણની અનુસૂચિમાં કલમ ૧૩૮ (૧) અથવા સંઘ સૂચિની એન્ટ્રી ૭૭ ના અવકાશને કૃત્રિમ રીતે પ્રતિબંધિત કરવાનું કોઈ કારણ નથી.સંઘ સૂચિની એન્ટ્રી ૭૭, તેના સાદા અર્થ અનુસાર, તેમજ કલમ ૧૩૮ (૧) માં સર્વોચ્ચ અદાલતના મૂળ અને અપીલ અધિકારક્ષેત્ર બંનેનો સમાવેશ થવો જોઈએ.[પેરા ૭૪] [૧૧૨૪–**F**–**G**]

૧૧.૧ જ્યારે રાજ્યના કાયદાને ભારતના રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી મળે છે, ત્યારે અગાઉના સંઘના કાયદાની પ્રતિકૂળતા હોવા છતાં, તે કાયદો રાજ્યોમાં પ્રવર્તે છે, તે રજૂઆત અપવાદરૂપ છે.જોકે, કાયદાકીય અક્ષમતાના કિસ્સામાં

રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરીથી કોઈ ફરક પડતો નથી.રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી રાજ્ય વિધાનમંડળની કાયદાકીય સત્તાઓ કરતાં વધુ કાયદાને માન્ય કરી શકતી નથી અને ન તો કાયદાકીય જોગવાઈને માન્ય કરી શકે છે, જે બંધારણની સ્પષ્ટ જોગવાઈઓને અયોગ્ય બનાવશે.રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી અગાઉના કેન્દ્રીય કાયદા સાથે પ્રતિકૂળતાને દૂર કરે છે, જો કે રાજ્ય વિધાનસભા અન્યથા કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ હોય.[પેરા ૭૫,૭૬] [૧૧૨૪–એચ; ૧૧૨૫–એ–બી]

૧૧.૨ રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી એ કાયદાકીય જોગવાઈને માન્ય નહીં કરે જે વિધાનસભા અમલમાં મૂકવા માટે અસમર્થ હતી તે તારણને ધ્યાનમાં રાખીને, આ પ્રશ્નમાં જવાની જરૂર નથી કે શું રાષ્ટ્રપતિને ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ની અસંવેદનશીલતાને બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે ધ્યાનમાં લેવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો, જેમાં ખાસ કરીને, રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૬૫ અને સમવર્તી સૂચિની એન્ટ્રી ૪૬, જે રાજ્ય વિધાનસભા, સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરતા કાયદાનો અમલ કરવાની ક્ષમતા અને/અથવા સત્તાથી સ્પષ્ટપણે બાકાત છે.[પેરા ૭૭] [૧૧૨૫–સી]

૧૨. ભાડા અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) સુપ્રીમ કોર્ટને વૈધાનિક બીજી અપીલનો અધિકાર આપવાનો હેતુ ધરાવે છે.ભાડું નિયંત્રક અને ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલના સહવર્તી તારણોના કિસ્સામાં પણ, જ્યાં કાયદાનો કોઈ ગંભીર પ્રશ્ન

સામેલ ન હતો, ત્યાં પણ અપીલ પર વિચાર કરવો પડશે અને નિર્ણય લેવો પડશે.આવી જોગવાઈ કે જે સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ પર વિચાર કરવા માટે આદેશ આપે છે તે સ્પષ્ટપણે રાજ્ય વિધાનસભાની કાયદાકીય ક્ષમતાની બહાર છે.કલમ ૨૦૦ સત્તાની બહારના કાયદાને માન્ય કરતું નથી અને ન જ કરી શકે, જેને સંબંધિત વિધાનસભામાં અમલમાં મૂકવાની ક્ષમતાનો અભાવ હતો.[પેરા ૭૯] [૧૧૨૫–**E**–**F**]

૧૩.૧ બંધારણની કલમ ૧૩૮ (૨) માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જો સંસદ કાયદા દ્વારા સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આવા અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની જોગવાઈ કરે તો ભારત સરકાર અને કોઈપણ રાજ્યની સરકાર વિશેષ સમજૂતી દ્વારા પ્રદાન કરી શકે તેવી કોઈપણ બાબતના સંદર્ભમાં સુપ્રીમ કોર્ટ પાસે વધુ અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ હશે.વિશેષ સમજૂતીનો અર્થ થાય છે, ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે ચર્ચા અને વાટાઘાટો દ્વારા કરવામાં આવેલ એક સ્વતંત્ર સમજૂતી, માત્ર મંત્રીમંડળની સહાય અને સલાહ પર રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કાયદાને મંજૂરી આપવી નહીં.કોઈ પણ સંજોગોમાં, સુપ્રીમ કોર્ટ કોઈ પણ ચોક્કસ મુદ્દા પર ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચેના વિશેષ કરાર અનુસાર વધુ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી શકે છે, જો કે સંસદ કાયદા દ્વારા સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આવા અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની જોગવાઈ કરે છે.સંસદે ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે સંમત થયેલા

વિષયના સંદર્ભમાં સર્વોચ્ચ અદાલતને અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે સક્ષમ બનાવતો આવો કોઈ કાયદો ઘડ્યો નથી.કલમ ૧૩૮ (૨) આકર્ષિત નથી.[પેરા ૮૦,૮૨,૮૩] [૧૧૨૫–**G**–**H**; ૧૧૨૬–**B**–**D**]

૧૩.૨ એવું ન કહી શકાય કે રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી અને રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરીના પરિણામી અનુદાન માટે બિલનું આરક્ષણ, ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચેના વિશેષ કરાર સમાન છે, કારણ કે રાષ્ટ્રપતિ મંત્રી પરિષદની સહાય અને સલાહ પર કાર્ય કરે છે.[પેરા ૮૧] [૧૧૨૬–બી–સી]

૧૪. જોકે, કલમ ૨૨૭ દ્વારા આપવામાં આવેલી અધીક્ષણની સત્તા સુપરવાઇઝરી છે અને અપીલીય નથી.તે સ્થાયી કાયદો છે કે ગૌણ અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલ્સને તેમની સત્તાની મર્યાદામાં રાખવા માટે ન્યાયિક અધીક્ષણની આ શક્તિનો ઉપયોગ સાવચેતીપૂર્વક થવો જોઈએ.જ્યારે ટ્રિબ્યુનલ તેના અધિકારક્ષેત્રમાં કામ કરે છે, ત્યારે ઉચ્ચ અદાલત તેના અસાધારણ રિટ અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં દખલ કરતી નથી સિવાય કે ન્યાયની ગંભીર નિષ્ફળતા અથવા કાયદાનું ખુલ્લું ઉલ્લંઘન થાય.કલમ ૨૨૭ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ "વેશમાં અપીલના ઝભ્ભામાં" કરી શકાતો નથી.ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ દેખરેખ અને/અથવા ન્યાયિક સમીક્ષાની તેની અસાધારણ શક્તિનો ઉપયોગ કરીને, ઉચ્ચ અદાલતો કાયદાની પેટન્ટ ભૂલના

કેસોમાં દખલગીરીને પ્રતિબંધિત કરે છે જે નિર્ણયના મૂળ સુધી જાય છે; વિકૃતિ; મનસ્વીતા અને/અથવા ગેરવાજબી; કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન, અધિકારક્ષેત્રનો અભાવ અને સત્તાઓનો દુરુપયોગ.ઉચ્ચ અદાલત પુરાવા અને/અથવા રેકોર્ડ પરની સામગ્રીનું ફરીથી મૂલ્યાંકન અથવા ફરીથી વિશ્લેષણ કરતી નથી.હાઈકોર્ટ ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયની ચકાસણી કરવા માટે તેના રિટ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરશે કે કેમ તે કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત હશે.ઉચ્ચ અદાલતના રિટ અધિકારક્ષેત્રને વૈકલ્પિક અપીલ મંચમાં રૂપાંતરિત કરી શકાતું નથી, કારણ કે કાયદાની નજરમાં અપીલની અન્ય કોઈ જોગવાઈ નથી.[પેરા ૮૬,૮૭] [૧૧૨૬–G–H; ૧૧૨૭–A–C]

એલ. ચંદ્ર કુમાર વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્યો AIR ૧૯૯૭ SC ૧૧૨૫:[૧૯૯૭] ૨ એસસીઆર ૧૧૮૬–અનુસરવામાં આવ્યું.

સમશેર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય AIR ૧૯૭૪ SC ૨૧૯૨; પુથિયાદથ જયામથી અવા અને અન્ય. વી.કે. જે. નાગા કુમાર અને અન્ય. AIR ૨૦૦૧ કેર ૩૮; કે. કે. પૂનાચા વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્યો (૨૦૧૦) ૯ SCC ૬૭૧:[૨૦૧૦] ૧૦ એસ. સી. આર. ૧૦૨૨; યુનાઈટેડ પ્રોવિન્સિસ વિ. અતિકા બેગમ એ. આઈ. આર. ૧૯૪૧ એફ. સી. ૧૬–નો ઉલ્લેખ.

કેસ કાયદો સંદર્ભ

એ. આઈ. આર. ૧૯૭૪ એસ. સી. ૨૧૯૨ નો સંદર્ભ પેરા ૧૯ માં આપવામાં આવ્યો છે.

AIR ૨૦૦૧ કેર ૩૮ પેરા ૨૨ નો સંદર્ભ આપે છે

[૨૦૧૦] ૧૦ એસ. સી. આર. ૧૦૨૨ નો સંદર્ભ પેરા ૩૨ માં આપવામાં આવ્યો છે.

AIR ૧૯૪૧ એફસી ૧૬ પેરા ૪૮ નો ઉલ્લેખ કરે છે

[૨૦૦૨] ૪ પૂરક.એસ. સી. આર. ૪૨૮ નો સંદર્ભ પેરા ૫૮ માં આપવામાં આવ્યો છે

[૧૯૫૫] એસ. સી. આર. ૯૪૧ નો સંદર્ભ પેરા ૫૯ માં આપવામાં આવ્યો છે.

[૧૯૯૭] ૨ એસ. સી. આર. ૧૧૮૬ પછી પેરા ૬૬,૬૭,૮૫,૮૮ આવ્યા.

(૨૦૧૯) ૧૦ એસ. સી. સી. ૨૬૫ પેરા ૮૪,૮૫ પર આધારિત હતું.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શનઃસિવિલ અપીલ નંબર ૩૬૧૩/૨૦૧૬.

ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલ, છત્તીસગઢની તારીખ ૦૧.૧૨.૨૦૧૫ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી, અપીલ No.૨૫A/૨૦૧૫ માં રાયપુર ખાતેની પ્રાદેશિક બેન્ચ

સાથે

સિવિલ અપીલ નંબર ૧૦૨૧૪/૨૦૧૬,૩૦૫૧/૨૦૧૭.

કે. કે. વેણુગોપાલ, એટર્ની જનરલ, સમીર શ્રીવાસ્તવ, કુણાલ વર્મા, વિક્રાંત સિંહ બૈસ, શ્રીરામ પી. પિંગલે, સુમીર સોધી, આશિષ તિવારી, કૌસ્તુભ શુક્લા, અભય સિંહ, પુરુષોત્તમ રેડ્ડી, કુણાલ વર્મા, રવિ પ્રકાશ મેહરોત્રા, હાજર પક્ષકારો તરફથી વકીલો.

જસ્ટિસ ઇન્દિરા બેનર્જીએ આ ચુકાદો આપ્યો હતો.

૧. છત્તીસગઢ ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૨૦૧૧ની કલમ ૧૩ (૨) હેઠળ કથિત રીતે આ અપીલ, જેને હવે પછી "ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, તે રાયપુર ખાતે ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલના ૧.૧૨.૨૦૧૫ ના આદેશની વિરુદ્ધ છે, જે ભાડું નિયંત્રણ સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૧૪.૦૯.૨૦૧૫ ના આદેશની પુષ્ટિ કરે છે, જેમાં ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૨ હેઠળ અપીલકર્તા ભાડૂતને બહાર કાઢવા માટે

પ્રતિવાદી–મકાનમાલિક દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

૨. ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) પૂરી પાડે છેઃ–

> (૧) આ અધિનિયમમાં તેનાથી વિપરીત કંઈપણ હોવા છતાં, ભાડું નિયંત્રકના કોઈપણ આદેશથી વ્યથિત મકાનમાલિક અને/અથવા ભાડૂતને નિયત સમયની અંદર નિયત રીતે ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલમાં અપીલ કરવાનો અધિકાર રહેશે.
>
> (૨) ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલના આદેશ સામે અપીલ સુપ્રીમ કોર્ટમાં રહેશે.

૩. ૧૮.૪.૨૦૧૬ ના આદેશ દ્વારા, આ અદાલતની ખંડપીઠે અપીલની જાળવણીક્ષમતા અંગે ગંભીર શંકા વ્યક્ત કરી હતી, અને અવલોકન કર્યું હતું કે છત્તીસગઢ રાજ્યમાં ટ્રિબ્યુનલના આદેશોથી સીધા જ સુપ્રીમ કોર્ટમાં વૈધાનિક અપીલની જોગવાઈ કરતો કાયદો ઘડવાની કાયદાકીય ક્ષમતાનો પ્રથમ દૃષ્ટિએ અભાવ છે.તદનુસાર, ભારતના એટર્ની જનરલ અને છત્તીસગઢ રાજ્યના મહાધિવક્તાને નોટિસ જારી કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૪. ૧૯.૪.૨૦૧૭ પર, આ અદાલતની બીજી ખંડપીઠે અન્ય લોકો વચ્ચે છત્તીસગઢ રાજ્યના મહાધિવક્તાની સુનાવણી કરી હતી.મહાધિવક્તાએ દલીલ કરી હતી કે ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમને ભારતના રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી મળ્યા પછી, તેની કલમ ૧૩ (૨) ને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૦૦ સાથે વાંચીને કલમ ૧૩૮ (૨) દ્વારા સુરક્ષિત કરવામાં આવી હતી અને તે માન્ય અને લાગુ કરવા યોગ્ય છે.

૫. છત્તીસગઢ રાજ્યના વકીલ અને વિદ્વાન મહાધિવક્તાને સાંભળ્યા પછી, ખંડપીઠે અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો કે અપીલમાં બંધારણના અર્થઘટન અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે, અને તે મુજબ અપીલને બંધારણની કલમ ૧૪૫ (૩) ની દ્રષ્ટિએ આ અદાલતના બંધારણીય ખંડપીઠે સોંપવા માટે ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશને મોકલી હતી.મુખ્ય ન્યાયાધીશે અપીલને આ બેન્ચને મોકલી છે.

૬. આ બેન્ચ દ્વારા જે પ્રશ્ન નક્કી કરવાની જરૂર છે તે એ છે કે શું ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ભારતના બંધારણની બહાર છે, કારણ કે છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભાની જોગવાઈને અમલમાં મૂકવાની કાયદાકીય ક્ષમતાના અભાવને કારણે.

૭. આ બેન્ચ સમક્ષ રજૂ કરાયેલી દલીલો સાથે વ્યવહાર કરતા પહેલા, ભારતના બંધારણની સંબંધિત જોગવાઈઓ સુવિધા માટે નીચે દર્શાવેલ છેઃ–

*"**૧૨૪.સુપ્રીમ કોર્ટની સ્થાપના અને બંધારણ***

(૧) ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત હશે જેમાં ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ હશે અને જ્યાં સુધી સંસદ કાયદા દ્વારા વધુ સંખ્યા નક્કી ન કરે ત્યાં સુધી સાતથી વધુ અન્ય ન્યાયાધીશો નહીં હોય.

... ...

XXX XXX XXX

***૧૩૦. સુપ્રીમ કોર્ટની બેઠક.–** સર્વોચ્ચ અદાલત દિલ્હીમાં અથવા ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ સમયાંતરે રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી સાથે નિમણૂક કરે તેવા અન્ય સ્થળો અથવા સ્થળોએ બેસશે.*

૧૩૧:સુપ્રીમ કોર્ટનો મૂળ અધિકારક્ષેત્ર

આ બંધારણની જોગવાઈઓને આધિન સર્વોચ્ચ અદાલત, અન્ય કોઈ અદાલતને બાકાત રાખીને, કોઈપણ વિવાદમાં મૂળ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવશે –

(ક) ભારત સરકાર અને એક અથવા વધુ રાજ્યો વચ્ચે; અથવા

(ખ) ભારત સરકાર અને એક બાજુ કોઈ પણ રાજ્ય અથવા રાજ્યો વચ્ચે અને બીજી બાજુ એક અથવા વધુ અન્ય રાજ્યો વચ્ચે; અથવા

(સી) બે કે તેથી વધુ રાજ્યો વચ્ચે, જો અને જ્યાં સુધી વિવાદમાં કોઈ પ્રશ્ન (કાયદો કે હકીકતનો) સમાવેશ થાય છે, જેના પર કાનૂની અધિકારનું અસ્તિત્વ અથવા હદ આધાર રાખે છે:

પરંતુ આ અધિકારક્ષેત્ર કોઈ પણ સંધિ, કરાર, કરાર, જોડાણ, સનદ અથવા અન્ય સમાન સાધનમાંથી ઉદ્ભવતા વિવાદ સુધી વિસ્તરશે નહીં, જે આ બંધારણના પ્રારંભ પહેલાં દાખલ કરવામાં આવ્યું હોય અથવા અમલમાં મૂકવામાં આવ્યું હોય, તે આવા પ્રારંભ પછી પણ અમલમાં રહે છે, અથવા જે જોગવાઈ કરે છે કે ઉપરોક્ત અધિકારક્ષેત્ર આવા વિવાદ સુધી વિસ્તરશે નહીં.

૧૩૨:અમુક કેસોમાં ઉચ્ચ અદાલતોની અપીલમાં સર્વોચ્ચ અદાલતનો અપીલ અધિકારક્ષેત્ર.–

(૧) જો ઉચ્ચ અદાલત કલમ ૧૩૪ એ હેઠળ પ્રમાણિત કરે કે આ કેસમાં આ બંધારણના અર્થઘટન અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે, તો ભારતના પ્રદેશમાં ઉચ્ચ ન્યાયાલયના કોઈપણ ચુકાદા, હુકમનામા અથવા અંતિમ આદેશ સામે અપીલ સર્વોચ્ચ અદાલતમાં રહેશે, પછી ભલે તે દીવાની, ફોજદારી અથવા અન્ય કાર્યવાહીમાં હોય.

(૨) ..... ૧.૮.૧૯૭૯ માંથી અસર સાથે અવગણવામાં આવ્યું

(૩) જ્યાં આવું પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવે છે, તે કેસમાં કોઈ પણ પક્ષ આ આધાર પર સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ કરી શકે છે કે ઉપરોક્ત કોઈપણ પ્રશ્નનો ખોટો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.સમજૂતી.– આ લેખના હેતુ માટે, "અંતિમ આદેશ" શબ્દસમૂહમાં એક મુદ્દો નક્કી કરવાનો આદેશ સામેલ છે, જે જો અપીલકર્તાની તરફેણમાં નિર્ણય લેવામાં આવે, તો તે કેસના અંતિમ નિકાલ માટે પૂરતો હશે.

૧૩૩:દીવાની બાબતોના સંદર્ભમાં ઉચ્ચ અદાલતોની અપીલમાં સર્વોચ્ચ અદાલતનો અપીલ અધિકારક્ષેત્ર.–

(૧) જો ઉચ્ચ ન્યાયાલય કલમ ૧૩૪એ હેઠળ પ્રમાણિત કરે તો ભારતના પ્રદેશમાં ઉચ્ચ ન્યાયાલયની દીવાની કાર્યવાહીમાં કોઈપણ ચુકાદા, હુકમનામા અથવા અંતિમ આદેશ સામે સર્વોચ્ચ અદાલતમાં અપીલ કરવી પડશે.

(એ) કે આ કેસમાં સામાન્ય મહત્વના કાયદાનો નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે; અને

(ખ) ઉચ્ચ ન્યાયાલયના અભિપ્રાયમાં આ પ્રશ્નનો નિર્ણય સર્વોચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા લેવાની જરૂર છે.

(૨) અનુચ્છેદ ૧૩૨માં કંઈપણ હોવા છતાં, ખંડ (૧) હેઠળ સર્વોચ્ચ અદાલતમાં અપીલ કરનાર કોઈપણ પક્ષ આવી અપીલમાં એક આધાર તરીકે વિનંતી કરી શકે છે કે આ બંધારણના અર્થઘટન અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો ખોટો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.

(૩) આ અનુચ્છેદમાં કંઈપણ હોવા છતાં, સંસદ કાયદા દ્વારા અન્યથા જોગવાઈ ન કરે ત્યાં સુધી, ઉચ્ચ ન્યાયાલયના એક ન્યાયાધીશના ચુકાદા, હુકમનામા અથવા અંતિમ આદેશ સામે સર્વોચ્ચ અદાલતમાં કોઈ અપીલ કરવામાં આવશે નહીં.

૧૩૪:ફોજદારી બાબતોના સંદર્ભમાં સર્વોચ્ચ અદાલતનો અપીલ અધિકારક્ષેત્ર.–

(૧) જો ઉચ્ચ અદાલતે અપીલ પર આરોપી વ્યક્તિને નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશને ઉલટાવી દીધો હોય અને તેને મૃત્યુદંડની સજા સંભળાવી હોય; અથવા (બી) તેના અધિકારને આધિન કોઈ અદાલતમાંથી કોઈ કેસ પોતાની સામે સુનાવણી માટે પાછો ખેંચી લીધો હોય અને આવી સુનાવણીમાં આરોપી વ્યક્તિને દોષિત ઠેરવ્યો હોય અને તેને મૃત્યુદંડની સજા સંભળાવી હોય; અથવા (સી) અનુચ્છેદ ૧૩૪એ હેઠળ પ્રમાણિત કરે કે આ કેસ સર્વોચ્ચ અદાલતમાં અપીલ કરવા માટે યોગ્ય છે:

પરંતુ પેટા–કલમ (સી) હેઠળ અપીલ કલમ ૧૪૫ની કલમ (૧) હેઠળ તે વતી કરવામાં આવે તેવી જોગવાઈઓ અને ઉચ્ચ અદાલત સ્થાપિત કરે અથવા તેની જરૂર પડે તેવી શરતોને આધિન રહેશે.

(૨) સંસદ કાયદા દ્વારા ભારતના પ્રદેશમાં ઉચ્ચ ન્યાયાલયની ફોજદારી કાર્યવાહીમાં કોઈપણ ચુકાદા, અંતિમ આદેશ અથવા સજાની અપીલને ધ્યાનમાં લેવા અને સાંભળવા માટે સુપ્રીમ કોર્ટને કોઈપણ વધુ સત્તાઓ આપી શકે છે, જે આવા કાયદામાં નિર્દિષ્ટ કરી શકાય તેવી શરતો અને મર્યાદાઓને આધિન છે.

૧૩૪એઃસુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ કરવા માટેનું પ્રમાણપત્ર.–

દરેક ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અનુચ્છેદ ૧૩૨ના ખંડ (૧) અથવા અનુચ્છેદ ૧૩૩ના ખંડ (૧) અથવા અનુચ્છેદ ૧૩૪ના ખંડ (૧) માં ઉલ્લેખિત ચુકાદો, હુકમનામું, અંતિમ આદેશ અથવા સજા પસાર કરે છે અથવા આપે છે.–

(ક) જો તેને આવું કરવું યોગ્ય લાગતું હોય, તો તે પોતાની દરખાસ્ત પર; અને (ખ) જો પીડિત પક્ષ દ્વારા અથવા તેના વતી મૌખિક અરજી કરવામાં

આવે, તો, આવા ચુકાદાને પસાર કર્યા પછી અથવા કર્યા પછી તરત જ, હુકમનામું, અંતિમ આદેશ અથવા સજા, તે પસાર કર્યા પછી અથવા કર્યા પછી બને તેટલી વહેલી તકે, એ પ્રશ્ન નક્કી કરી શકે છે કે શું અનુચ્છેદ ૧૩૨ના ખંડ (૧) અથવા અનુચ્છેદ ૧૩૩ના ખંડ (૧) અથવા, કેસ હોય તો, અનુચ્છેદ ૧૩૪ના ખંડ (૧) ના પેટા–ખંડ (સી) માં ઉલ્લેખિત પ્રકૃતિનું પ્રમાણપત્ર આ સંબંધમાં આપી શકાય છે કે કેમ. તે કેસ.

૧૩૫:વર્તમાન કાયદા હેઠળ ફેડરલ કોર્ટની અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓનો ઉપયોગ સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરી શકાય છે.–

જ્યાં સુધી સંસદ કાયદા દ્વારા અન્યથા જોગવાઈ ન કરે ત્યાં સુધી, સર્વોચ્ચ અદાલત પાસે એવી કોઈ પણ બાબતના સંબંધમાં અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ હશે કે જેના માટે અનુચ્છેદ ૧૩૩ અથવા અનુચ્છેદ ૧૩૪ની જોગવાઈઓ લાગુ પડતી નથી, જો તે બાબતના સંબંધમાં અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કોઈ પણ વર્તમાન કાયદા હેઠળ આ સંવિધાનના પ્રારંભની તરત પહેલાં સંઘીય અદાલત દ્વારા કરી શકાય.

૧૩૬:સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા અપીલ કરવા માટે વિશેષ રજા.–

(૧) આ પ્રકરણમાં કંઈપણ હોવા છતાં, સર્વોચ્ચ અદાલત, તેના વિવેકબુદ્ધિથી, ભારતના પ્રદેશમાં કોઈ પણ અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા અથવા કરવામાં આવેલા કોઈપણ કારણ અથવા બાબતમાં કોઈપણ ચુકાદા, હુકમનામું, નિર્ધારણ, સજા અથવા આદેશ સામે અપીલ કરવા માટે વિશેષ મંજૂરી આપી શકે છે.

(૨) સશસ્ત્ર દળો સાથે સંબંધિત કોઈપણ કાયદા દ્વારા અથવા તે હેઠળ રચાયેલી કોઈપણ અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા અથવા કરવામાં આવેલા કોઈપણ ચુકાદા, નિર્ધારણ, સજા અથવા આદેશને ખંડ (૧) માં કંઈપણ લાગુ પડશે નહીં.

૧૩૭:સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ચુકાદાઓ અથવા આદેશોની સમીક્ષા.–

સંસદ દ્વારા બનાવવામાં આવેલા કોઈપણ કાયદાની જોગવાઈઓ અથવા કલમ ૧૪૫ હેઠળ બનાવવામાં આવેલા કોઈપણ નિયમોને આધિન, સર્વોચ્ચ અદાલતને તેના દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલા કોઈપણ ચુકાદા અથવા આદેશની સમીક્ષા કરવાની સત્તા હશે.

૧૩૮:સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રનું વિસ્તરણ.–

(૧) સંસદ કાયદા દ્વારા પ્રદાન કરે તેવી સંઘ સૂચિમાંની કોઈપણ બાબતોના સંદર્ભમાં સર્વોચ્ચ અદાલત પાસે વધુ અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ હશે.

(૨) જો સંસદ કાયદા દ્વારા સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આવા અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની જોગવાઈ કરે છે, તો ભારત સરકાર અને કોઈપણ રાજ્યની સરકાર વિશેષ સમજૂતી દ્વારા પ્રદાન કરી શકે તેવી કોઈપણ બાબતના સંદર્ભમાં સુપ્રીમ કોર્ટ પાસે વધુ અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ હશે.

૧૩૯:અમુક રીટો બહાર પાડવાની સત્તા સુપ્રીમ કોર્ટને સોંપવી.–

સંસદ કાયદા દ્વારા સર્વોચ્ચ અદાલતને અનુચ્છેદ ૩૨ના ખંડ (૨) માં ઉલ્લેખિત હેતુઓ સિવાય અન્ય કોઈપણ હેતુઓ માટે નિર્દેશો, આદેશો અથવા રિટ જારી કરવાની સત્તા પ્રદાન કરી શકે છે, જેમાં હેબિયસ કોર્પસ, મેન્ડમસ, પ્રોહિબિશન, ક્વો વોરન્ટો અને સર્ટિઓરારી અથવા તેમાંથી કોઈપણ પ્રકારની રિટ સામેલ છે.

૧૩૯એઃઅમુક કેસોની ટ્રાન્સફર. –

(૧) કાયદાના સમાન અથવા નોંધપાત્ર રીતે સમાન પ્રશ્નો સાથે સંકળાયેલા કેસો સર્વોચ્ચ અદાલત અને એક અથવા વધુ ઉચ્ચ અદાલતો સમક્ષ અથવા બે અથવા વધુ ઉચ્ચ અદાલતો સમક્ષ પડતર હોય અને સર્વોચ્ચ અદાલતને તેના પોતાના પ્રસ્તાવ પર અથવા ભારતના એટર્ની જનરલ દ્વારા અથવા આવા કોઈ પણ કેસમાં પક્ષકાર દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજી પર સંતોષ થાય કે આવા પ્રશ્નો સામાન્ય મહત્વના નોંધપાત્ર પ્રશ્નો છે, તો સર્વોચ્ચ અદાલત ઉચ્ચ અદાલત અથવા ઉચ્ચ અદાલતો સમક્ષ પડતર કેસ અથવા કેસ પાછા ખેંચી શકે છે અને તમામ કેસોનો નિકાલ પોતે કરી શકે છેઃ

પરંતુ સર્વોચ્ચ અદાલત કાયદાના ઉપરોક્ત પ્રશ્નો નક્કી કર્યા પછી આવા પ્રશ્નો પર તેના ચુકાદાની નકલ સાથે પાછો ખેંચી લેવાયેલો કોઈપણ કેસ ઉચ્ચ અદાલતને પરત કરી શકે છે, જેમાંથી કેસ પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો છે અને ઉચ્ચ અદાલત તેની પ્રાપ્તિ પર, આવા ચુકાદાને અનુરૂપ કેસનો નિકાલ કરવા માટે આગળ વધશે.

(૨) સર્વોચ્ચ અદાલત, જો તેને ન્યાયના હેતુઓ માટે આવું કરવું અનુકૂળ લાગે, તો કોઈ પણ ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ પડતર કોઈપણ કેસ, અપીલ અથવા અન્ય કાર્યવાહીને અન્ય કોઈ ઉચ્ચ અદાલતમાં સ્થાનાંતરિત કરી શકે છે.

૧૪૦:સુપ્રીમ કોર્ટની સહાયક સત્તાઓ.–

સંસદ કાયદા દ્વારા સર્વોચ્ચ અદાલતને આ બંધારણની કોઈપણ જોગવાઈઓ સાથે અસંગત ન હોય તેવી પૂરક સત્તાઓ પ્રદાન કરવાની જોગવાઈ કરી શકે છે, જે આ બંધારણ દ્વારા અથવા તે હેઠળ તેને આપવામાં આવેલા અધિકારક્ષેત્રનો વધુ અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરવા માટે અદાલતને સક્ષમ બનાવવાના હેતુથી જરૂરી અથવા ઈચ્છનીય લાગે.

૧૪૧:સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા જાહેર કરાયેલો કાયદો તમામ અદાલતો માટે બંધનકર્તા છે.–

સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા જાહેર કરાયેલો કાયદો ભારતના પ્રદેશની અંદરની તમામ અદાલતો માટે બંધનકર્તા રહેશે.

૧૪૨:સુપ્રીમ કોર્ટના હુકમો અને આદેશોનો અમલ અને શોધ વગેરે અંગેના આદેશો.–

(૧) સર્વોચ્ચ અદાલત તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને તેના સમક્ષ પડતર કોઈ પણ કારણ અથવા બાબતમાં સંપૂર્ણ ન્યાય કરવા માટે જરૂરી હોય તેવો હુકમનામું પસાર કરી શકે છે અથવા એવો આદેશ આપી શકે છે અને આ રીતે પસાર કરાયેલો કોઈ પણ હુકમનામું અથવા આદેશ સંસદ દ્વારા અથવા તેના હેઠળ સૂચવવામાં આવે તેવી રીતે ભારતના સમગ્ર પ્રદેશમાં લાગુ કરવામાં આવશે અને જ્યાં સુધી તે વતી જોગવાઈ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી રાષ્ટ્રપતિ આદેશ દ્વારા સૂચવે તેવી રીતે લાગુ કરવામાં આવશે.

(૨) સંસદ દ્વારા આ માટે કરવામાં આવેલા કોઈ પણ કાયદાની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, સર્વોચ્ચ અદાલતને, ભારતના સમગ્ર પ્રદેશની બાબતમાં, કોઈ પણ વ્યક્તિની હાજરી સુનિશ્ચિત કરવા, કોઈ પણ દસ્તાવેજની શોધ અથવા રજૂઆત, અથવા પોતાના કોઈ પણ તિરસ્કારની તપાસ અથવા સજા કરવાના હેતુથી કોઈ પણ આદેશ કરવાની તમામ અને દરેક સત્તા હશે.

૧૪૩:સર્વોચ્ચ અદાલતની સલાહ લેવાની રાષ્ટ્રપતિની સત્તા.–

(૧) જો કોઈ પણ સમયે રાષ્ટ્રપતિને એવું લાગે કે કાયદો અથવા હકીકતનો કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થયો છે, અથવા ઊભો થવાની સંભાવના છે, જે એવી પ્રકૃતિનો અને જાહેર મહત્વનો છે કે જેના પર સર્વોચ્ચ અદાલતનો અભિપ્રાય મેળવવો અનુકૂળ છે, તો તે તે પ્રશ્નને વિચારણા માટે તે અદાલતને મોકલી શકે છે અને અદાલત, તે યોગ્ય લાગે તેવી સુનાવણી પછી, રાષ્ટ્રપતિને તેના અભિપ્રાયની જાણ કરી શકે છે.

(૨) રાષ્ટ્રપતિ, અનુચ્છેદ ૧૩૧ની પરંતુકમાં કંઈપણ હોવા છતાં, ઉપરોક્ત પરંતુકમાં ઉલ્લેખિત પ્રકારના વિવાદને અભિપ્રાય માટે સર્વોચ્ચ અદાલતને મોકલી શકે છે અને સર્વોચ્ચ અદાલત, તે યોગ્ય લાગે તેવી સુનાવણી પછી, રાષ્ટ્રપતિને તેના પર તેના અભિપ્રાયની જાણ કરશે.

૧૪૪:નાગરિક અને ન્યાયિક સત્તાવાળાઓ સર્વોચ્ચ અદાલતની સહાય માટે કાર્ય કરશે.–

ભારતના પ્રદેશમાં તમામ સત્તામંડળો, નાગરિક અને ન્યાયિક, સર્વોચ્ચ અદાલતની સહાય માટે કાર્ય કરશે.

૧૪૫:અદાલતના નિયમો વગેરે.–

(૧) સંસદ દ્વારા બનાવવામાં આવેલા કોઈપણ કાયદાની જોગવાઈઓને આધિન, સર્વોચ્ચ અદાલત સમયાંતરે રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી સાથે સામાન્ય રીતે અદાલતની પ્રથા અને પ્રક્રિયાને નિયંત્રિત કરવા માટે નિયમો બનાવી શકે છે.

XXX XXX XXX

૨૦૦. બિલને મંજૂરી. જ્યારે કોઈ રાજ્યની વિધાનસભા દ્વારા અથવા વિધાન પરિષદ ધરાવતા રાજ્યના કિસ્સામાં કોઈ બિલ પસાર કરવામાં આવ્યું હોય, ત્યારે તે રાજ્યના વિધાનમંડળના બંને ગૃહો દ્વારા પસાર કરવામાં આવ્યું હોય, ત્યારે તે રાજ્યપાલ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવશે અને રાજ્યપાલ જાહેર કરશે કે તે બિલને મંજૂરી આપે છે અથવા તેની મંજૂરી અટકાવે છે અથવા તે બિલને રાષ્ટ્રપતિની વિચારણા માટે અનામત રાખે છે:

પરંતુ રાજ્યપાલ, મંજૂરી માટે તેમની સમક્ષ બિલ રજૂ કર્યા પછી શક્ય તેટલી વહેલી તકે, જો તે નાણાં બિલ ન હોય તો તે બિલને સંદેશ સાથે પરત કરી શકે છે કે ગૃહ અથવા ગૃહો બિલ અથવા તેની કોઈ નિર્દિષ્ટ જોગવાઈઓ પર પુનર્વિચાર કરશે અને ખાસ કરીને, તેઓ તેમના સંદેશમાં ભલામણ કરે તેવા કોઈપણ સુધારા રજૂ કરવાની ઈચ્છનીયતા પર વિચાર કરશે અને જ્યારે કોઈ બિલ પરત કરવામાં આવે ત્યારે ગૃહ અથવા ગૃહો તે મુજબ બિલ પર પુનર્વિચાર કરશે અને જો ગૃહ અથવા ગૃહો દ્વારા બિલ ફરીથી સુધારા સાથે અથવા વગર પસાર કરવામાં આવે અને રાજ્યપાલને મંજૂરી માટે રજૂ કરવામાં આવે, તો રાજ્યપાલ મંજૂરી રોકશે નહીં. ત્યાંથી:

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે રાજ્યપાલ કોઈ પણ ખરડાને મંજૂરી આપશે નહીં, પરંતુ તે રાષ્ટ્રપતિની વિચારણા માટે અનામત રાખશે, જે રાજ્યપાલના અભિપ્રાયમાં, જો તે કાયદો બની જાય તો, તે ઉચ્ચ ન્યાયાલયની સત્તાઓનું એટલું અપમાન કરશે કે તે અદાલત આ બંધારણ દ્વારા ભરવા માટે રચાયેલ છે તે સ્થિતિને જોખમમાં મૂકે.

૨૦૧. બિલ વિચારણા માટે અનામત છે.– જ્યારે રાજ્યપાલ દ્વારા કોઈ બિલ રાષ્ટ્રપતિની વિચારણા માટે અનામત રાખવામાં આવે છે, ત્યારે

રાષ્ટ્રપતિ જાહેર કરશે કે તે બિલને મંજૂરી આપે છે અથવા તેમાંથી મંજૂરી અટકાવે છેઃ

પરંતુ, જ્યાં વિધેયક નાણાં વિધેયક ન હોય, ત્યાં રાષ્ટ્રપતિ રાજ્યપાલને અનુચ્છેદ ૨૦૦ની પ્રથમ જોગવાઈમાં ઉલ્લેખિત સંદેશ સાથે તે વિધેયક ગૃહને અથવા, યથાસ્થિતિ, રાજ્ય વિધાનમંડળના ગૃહોને પરત કરવાનો નિર્દેશ આપી શકે છે અને જ્યારે કોઈ વિધેયક આ રીતે પરત કરવામાં આવે, ત્યારે ગૃહ અથવા ગૃહો તે સંદેશ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી છ મહિનાના સમયગાળાની અંદર તે મુજબ પુનર્વિચાર કરશે અને જો તે ગૃહ અથવા ગૃહો દ્વારા સુધારા સાથે અથવા વગર ફરીથી પસાર કરવામાં આવે, તો તે રાષ્ટ્રપતિને તેમના વિચારણા માટે ફરીથી રજૂ કરવામાં આવશે.

XXX XXX XXX

૨૭૫. સંસદ અને રાજ્યોની વિધાનસભાઓ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાઓનો વિસ્તાર.–

(૧) આ બંધારણની જોગવાઈઓને આધિન, સંસદ ભારતના સમગ્ર પ્રદેશ માટે અથવા તેના કોઈપણ ભાગ માટે કાયદા બનાવી

શકે છે અને રાજ્યની વિધાનસભા સમગ્ર રાજ્ય માટે અથવા રાજ્યના કોઈપણ ભાગ માટે કાયદા બનાવી શકે છે.

(૨) સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલો કોઈ પણ કાયદો આ આધાર પર અમાન્ય ગણાશે નહીં કે તેમાં વધારાની પ્રાદેશિક કામગીરી હશે.

૨૭૬. સંસદ અને રાજ્યોની વિધાનસભાઓ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાઓનો વિષય.–

(૧) કલમ (૨) અને (૩) માં કંઈપણ હોવા છતાં, સંસદને સાતમી અનુસૂચિ (આ બંધારણમાં "સંઘ સૂચિ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) માં સૂચિબદ્ધ કોઈપણ બાબતોના સંદર્ભમાં કાયદો બનાવવાની વિશેષ સત્તા છે.

(૨) ખંડ (૩) માં કંઈપણ હોવા છતાં, સંસદ અને, ખંડ (૧) ને આધિન, કોઈપણ રાજ્યના વિધાનમંડળને પણ, સાતમી અનુસૂચિ (આ બંધારણમાં "સમવર્તી સૂચિ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) માં યાદી III માં ગણાયેલી કોઈપણ બાબત અંગે કાયદો બનાવવાની સત્તા છે.

(૩) કલમ (૧) અને (૨) ને આધિન, કોઈપણ રાજ્યના વિધાનમંડળને સાતમી અનુસૂચિ (આ બંધારણમાં "રાજ્ય સૂચિ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) માં યાદી II માં ગણાયેલી કોઈપણ બાબતોના સંદર્ભમાં આવા રાજ્ય અથવા તેના કોઈપણ ભાગ માટે કાયદા બનાવવાની વિશેષ સત્તા છે.

(૪) સંસદને ભારતના પ્રદેશના કોઈ પણ ભાગ માટે કોઈ પણ બાબત અંગે કાયદો બનાવવાની સત્તા છે, જેનો કોઈ રાજ્યમાં સમાવેશ થતો નથી, તેમ છતાં આવી બાબત રાજ્યની યાદીમાં નોંધાયેલી બાબત છે.

૨૪૭. અમુક વધારાની અદાલતોની સ્થાપના માટે જોગવાઈ કરવાની સંસદની સત્તા.–

આ પ્રકરણમાં કંઈપણ હોવા છતાં, સંસદ કાયદા દ્વારા સંસદ દ્વારા બનાવેલા કાયદાઓ અથવા સંઘ સૂચિમાં સૂચિબદ્ધ વિષયના સંદર્ભમાં કોઈપણ વર્તમાન કાયદાના વધુ સારા વહીવટ માટે કોઈપણ વધારાની અદાલતોની સ્થાપના માટે જોગવાઈ કરી શકે છે.

૨૪૮. કાયદાની અવશેષ સત્તાઓ.–

(૧) સંસદને સમવર્તી યાદી અથવા રાજ્ય યાદીમાં સૂચિબદ્ધ ન હોય તેવી કોઈ પણ બાબત અંગે કોઈ કાયદો બનાવવાની વિશેષ સત્તા છે.

(૨) આવી સત્તામાં તેમાંથી કોઈ પણ યાદીમાં ઉલ્લેખિત ન હોય તેવો કર લાદતો કોઈ કાયદો બનાવવાની સત્તાનો સમાવેશ થશે.

૨૬૨. આંતર–રાજ્ય નદીઓ અથવા નદી ખીણોના પાણીને લગતા વિવાદોનો ચુકાદો.–

(૧) સંસદ કાયદા દ્વારા કોઈ પણ આંતરરાજ્ય નદી અથવા નદી ખીણના પાણીના ઉપયોગ, વિતરણ અથવા નિયંત્રણના સંદર્ભમાં કોઈપણ વિવાદ અથવા ફરિયાદના ચુકાદા માટે જોગવાઈ કરી શકે છે.

(૨) આ બંધારણમાં કંઈપણ હોવા છતાં, સંસદ કાયદા દ્વારા એવી જોગવાઈ કરી શકે છે કે ખંડ (૧) માં ઉલ્લેખિત કોઈ પણ વિવાદ અથવા ફરિયાદના સંદર્ભમાં સર્વોચ્ચ અદાલત કે અન્ય કોઈ અદાલત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરશે નહીં.

૩૪૮. સર્વોચ્ચ અદાલતમાં અને ઉચ્ચ અદાલતોમાં અને કાયદાઓ, બિલ વગેરે માટે ઉપયોગમાં લેવાતી ભાષા.–

(૧) આ ભાગની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓમાં કંઈપણ હોવા છતાં, જ્યાં સુધી સંસદ કાયદા દ્વારા અન્યથા જોગવાઈ ન કરે ત્યાં સુધી –

(ક) સર્વોચ્ચ અદાલતમાં અને દરેક ઉચ્ચ અદાલતમાં તમામ કાર્યવાહીઓ;

(બી) અધિકૃત ગ્રંથો –

(i) સંસદના કોઈપણ ગૃહમાં અથવા ગૃહમાં અથવા રાજ્યના વિધાનમંડળના કોઈપણ ગૃહમાં રજૂ કરવાના તમામ ખરડાઓ અથવા તેમાં સુધારાઓ;

(૨) સંસદ અથવા રાજ્યના વિધાનમંડળ દ્વારા પસાર કરાયેલા તમામ કાયદાઓ અને રાષ્ટ્રપતિ અથવા રાજ્યના રાજ્યપાલ દ્વારા જાહેર કરાયેલા તમામ વટહુકમો, અને

(૩) આ બંધારણ હેઠળ અથવા સંસદ અથવા રાજ્યના વિધાનમંડળ દ્વારા બનાવવામાં આવેલા કોઈપણ કાયદા હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલા તમામ આદેશો, નિયમો, વિનિયમો અને પેટા-કાયદાઓ અંગ્રેજી ભાષામાં હશે.

(૨) ખંડ (૧) ની પેટા-કલમ (એ) માં કંઈપણ હોવા છતાં, રાજ્યના રાજ્યપાલ, રાષ્ટ્રપતિની અગાઉની સંમતિ સાથે, તે રાજ્યમાં તેની મુખ્ય બેઠક ધરાવતી ઉચ્ચ અદાલતની કાર્યવાહીમાં હિન્દી ભાષા અથવા રાજ્યના કોઈપણ સત્તાવાર હેતુઓ માટે ઉપયોગમાં લેવાતી અન્ય કોઈપણ ભાષાના ઉપયોગને અધિકૃત કરી શકે છેઃ

પરંતુ આ ખંડમાં કંઈપણ આવા ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા અથવા કરવામાં આવેલા કોઈપણ ચુકાદા, હુકમનામા અથવા આદેશને લાગુ પડશે નહીં.

૮. અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ભાડું નિયંત્રણ કાયદો છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભા દ્વારા, સૂચિ II ની એન્ટ્રી ૧૮, એટલે કે ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિમાં રાજ્ય સૂચિ દ્વારા આપવામાં આવેલી કાયદાકીય શક્તિનો ઉપયોગ કરીને ઘડવામાં આવ્યો છે.

૯. વકીલે દલીલ કરી હતી કે સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૭૭, એટલે કે યુનિયન લિસ્ટ, કેન્દ્રીય વિધાનસભાને બંધારણ, સંગઠન, અધિકારક્ષેત્ર અને સુપ્રીમ કોર્ટની સત્તાઓ અંગે કાયદો ઘડવાની વિશિષ્ટ સત્તા પ્રદાન કરે છે, જેમાં આવી અદાલતની તિરસ્કારનો સમાવેશ થાય છે, જ્યારે રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૬૫ રાજ્ય વિધાનસભાને સુપ્રીમ કોર્ટ સિવાય તમામ અદાલતોના અધિકારક્ષેત્ર અને શક્તિના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.

૧૦. વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) સર્વોચ્ચ અદાલતને કોઈ વધારાનો અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરતી નથી, જે અન્યથા સર્વોચ્ચ અદાલત પાસે નથી.ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતને અપીલ અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરે છે, જે સર્વોચ્ચ અદાલત, કોઈપણ સંજોગોમાં, બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ હંમેશા હતી અને હજુ પણ છે.

૧૧. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં દલીલ કરી હતી કે એન્ટ્રી ૭૭ કેન્દ્રીય સંસદને ભારતના સર્વોચ્ચ ન્યાયાલયના બંધારણ, સંગઠન, અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.વકીલના જણાવ્યા

અનુસાર, આ પ્રવેશનો વ્યાપ સુપ્રીમ કોર્ટના અપીલ અધિકારક્ષેત્રને સમાવવા માટે વિસ્તૃત કરી શકાતો નથી.

૧૨. વકીલે ભારપૂર્વક ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે કલમ ૧૩૮ (૧) એ જોગવાઈ કરે છે કે સુપ્રીમ કોર્ટ પાસે યુનિયન લિસ્ટની કોઈપણ બાબતોના સંદર્ભમાં વધુ અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ હશે, જે સંસદ કાયદા દ્વારા આપી શકે છે.વકીલના જણાવ્યા અનુસાર, આ જોગવાઈને માત્ર સુપ્રીમ કોર્ટના મૂળ અધિકારક્ષેત્રનો સમાવેશ કરવા માટે સમજી શકાય છે.

૧૩. વકીલે દલીલ કરી હતી કે કલમ ૧૩૮ (૨) એ જોગવાઈ કરે છે કે જો સંસદ કાયદા દ્વારા સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આવા અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે જોગવાઈ કરે છે, તો ભારત સરકાર અને કોઈપણ રાજ્યની સરકાર વિશેષ સમજૂતી દ્વારા પ્રદાન કરી શકે છે તે કોઈપણ બાબતના સંદર્ભમાં સુપ્રીમ કોર્ટ પાસે વધુ અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ હશે.

૧૪. વિદ્વાન વકીલે આગળ દલીલ કરી હતી કે ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ભારતના બંધારણની કલમ ૨૦૦ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૧૩૮ સાથે સુસંગત છે, જે રાજ્ય વિધાનસભાને ભારતના

રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરીને આધિન ઉચ્ચ ન્યાયાલયના અધિકારક્ષેત્રને ઘટાડતો કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.

૧૫. વકીલે વધુમાં દલીલ કરી હતી કે, જો રાજ્યપાલના મતે, કોઈ પણ બિલ, જો તે કાયદો બને છે, તો તે ઉચ્ચ અદાલતની સત્તાઓનું એટલું અપમાન કરશે કે જે ઉચ્ચ અદાલતને બંધારણ દ્વારા ભરવા માટે રચવામાં આવેલી સ્થિતિને જોખમમાં મૂકે છે, તો રાજ્યપાલ આ બિલને મંજૂરી નહીં આપે, પરંતુ તેને રાષ્ટ્રપતિની વિચારણા માટે અનામત રાખે છે.

૧૬. વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે જે કાયદો હાઈકોર્ટની સત્તાઓને ઘટાડે છે તેને રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી દ્વારા માન્ય કરી શકાય છે.રાજ્ય વિધાનસભા સુપ્રીમ કોર્ટમાં સીધી અપીલની જોગવાઈ કરીને હાઈકોર્ટની અપીલની સત્તાને પ્રતિબંધિત કરી શકે છે.

૧૭. વકીલે દલીલ કરી હતી કે કલમ ૧૩૮ (૨) અને કલમ ૨૦૦નું તુલનાત્મક વાંચન દર્શાવે છે કે રાજ્ય નીચેની બે શરતોમાં સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરતો કાયદો બનાવી શકે છેઃ

(૧) જ્યારે ભારત સરકાર અને કોઈ પણ રાજ્યની સરકાર સુપ્રીમ કોર્ટને અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તા આપવા માટે સંમત થાય છે [કલમ ૧૩૮ (૨)];

(૨) જ્યારે રાષ્ટ્રપતિ રાજ્યના રાજ્યપાલ દ્વારા રજૂ કરાયેલા ખરડાને મંજૂરી આપે છે [કલમ ૨૦૦ની બીજી જોગવાઇ]

૧૮. વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે આ કેસમાં કલમ ૧૩૮ (૨) અને કલમ ૨૦૦ની બીજી જોગવાઈ બંનેનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે.રાષ્ટ્રપતિએ રાજ્યપાલના સંદર્ભ પર આ ખરડાને મંજૂરી આપી દીધી છે, જેના પરિણામે નવો કાયદો ઘડવામાં આવ્યો છે.

૧૯. વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે, બંધારણની કલમ ૭૪ મુજબ, રાષ્ટ્રપતિએ મંત્રી પરિષદની સહાય અને સલાહ મુજબ કાર્ય કરવાનું છે.તેમની દલીલને મજબૂત કરવા માટે કે રાષ્ટ્રપતિ સ્વતંત્ર રીતે કાર્ય કરી શકતા નથી, પરંતુ માત્ર તેમના મંત્રીમંડળની સહાય અને સલાહ પર જ કાર્ય કરી શકે છે, કાઉન્સેલે સમશેર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય અને AIR ૧૯૭૪ SC ૨૧૯૨ માં અહેવાલ આપ્યો હતો:(૧૯૭૪) ૨ એસસીસી ૮૩૧.

૨૦. વકીલ અનુસાર, મંત્રી પરિષદની સહાય અને સલાહ પર રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા મંજૂરી, બંધારણની કલમ ૧૩૮ (૨) ની શરતોનું પાલન કરવા સમાન છે, કારણ કે મંત્રી પરિષદની સહાય અને સલાહ પર રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા મંજૂરી, એટલે રાજ્ય સરકાર અને ભારત સરકાર વચ્ચે ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલના આદેશોના સંબંધમાં સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તા પ્રદાન કરવા માટે કરાર.

૨૧. વકીલે કલમ ૧૩૮ (૧) અને કલમ ૧૩૮ (૨) ની ભાષામાં તફાવત અને ખાસ કરીને કલમ ૧૩૮ (૧) માં 'સંસદ' ની વિરુદ્ધ કલમ ૧૩૮ (૨) માં 'ભારત સરકાર' અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરવા પર પણ ભાર મૂક્યો હતો, એવી દલીલ કરવા માટે કે ભારત સરકાર અને કોઈપણ રાજ્યની સરકાર વિશેષ સમજૂતી દ્વારા સુપ્રીમ કોર્ટને વધુ અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ આપી શકે છે, જેના માટે સંસદનો કોઈ વૈધાનિક કાયદો જરૂરી નથી.મંત્રીમંડળની ભારતના રાષ્ટ્રપતિને રાજ્યના કાયદાને મંજૂરી આપવાની સલાહ, તે સંબંધમાં ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચેની સમજૂતીને દર્શાવે છે.

૨૨. વકીલે પુથિયાદથ જયમતી અવા અને ઓઆરએસ વિરુદ્ધ કે. જે. નાગા કુમાર અને ઓઆરએસનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે, જેમણે AIR ૨૦૦૧ KER ૩૮માં અહેવાલ આપ્યો હતો.ચુકાદાનો જે ભાગ ટાંકવામાં આવ્યો છે તે નીચે દર્શાવેલ છેઃ–

".....જો રાષ્ટ્રપતિ રાજ્યના કાયદાને મંજૂરી આપે છે જે કલમ ૨૦૦ હેઠળ વિચારણા માટે અનામત રાખવામાં આવ્યો છે, તો તે સંઘના અગાઉના કાયદાની પ્રતિકૂળતા હોવા છતાં પ્રચલિત થશે.આમ, જો પ્રતિકૂળતા હોય તો પણ, રાજ્યના વિધાનમંડળ દ્વારા બનાવવામાં આવેલ કાયદો, જો તે રાષ્ટ્રપતિની વિચારણા માટે અનામત રાખવામાં આવ્યો હોય અને તેને તેમની સંમતિ મળી હોય, તો તે રાજ્યમાં પ્રચલિત રહેશે.આમ, અધિનિયમ XXX/૧૯૭૬ પરથી જોઈ શકાય છે કે તે રાષ્ટ્રપતિની વિચારણા માટે અનામત રાખવામાં આવ્યો હતો અને રાષ્ટ્રપતિએ ૧૦–૮–૧૯૭૬ પર પોતાની સંમતિ આપી છે.તેથી, અપીલકર્તાઓ માટે વિદ્વાન વકીલની દલીલ કે રાજ્યનો કાયદો કેન્દ્રીય કાયદાને ઓવરરાઇડ કરી શકતો નથી તે સાચો તરીકે સ્વીકારી શકાતો નથી...."

૨૩. વકીલે આખરે દલીલ કરી હતી કે તે સ્થાયી કાયદો છે કે બંધારણની જોગવાઈઓ અને કોઈપણ વૈધાનિક કાયદાની જોગવાઈઓ વચ્ચે કોઈ પણ અસંગતતાના કિસ્સામાં, બંધારણની વિવિધ કલમો અને વૈધાનિક કાયદાઓની વિવિધ જોગવાઈઓનો સુમેળપૂર્વક અર્થઘટન થવો જોઈએ.

૨૪. તેમની દલીલ પર વિસ્તૃત રીતે જણાવતા વકીલે ધ્યાન દોર્યું હતું કે કલમ ૨૦૦ના બીજા પરંતુકના છેલ્લા ભાગમાં કલમ ૨૦૦ની કલમ ૨૨૬ અને કલમ ૨૨૭ હેઠળ હાઈકોર્ટની અંતર્ગત સત્તાઓના અપમાનનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, જે "આ બંધારણ દ્વારા તે કોર્ટ જે સ્થિતિને ભરવા માટે રચાયેલ છે તેને જોખમમાં મૂકવા માટે હાઈકોર્ટની સત્તાઓનું અપમાન કરે છે".ભાડું નિયંત્રણ કાયદો ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ ન્યાયિક સમીક્ષાની ઉચ્ચ અદાલતોની સત્તાને સ્પર્શતું નથી.ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) માત્ર ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતને અપીલ અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરે છે, જે બંધારણ હેઠળ પ્રતિબંધિત અથવા પ્રતિબંધિત નથી.

૨૫. વકીલે ભારપૂર્વક તેમની દલીલનો પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો કે ભાડું નિયંત્રણ કાયદાએ સુપ્રીમ કોર્ટને કોઈ અધિકારક્ષેત્ર આપ્યું નથી, જે અગાઉ તેની પાસે નહોતું.કલમ ૧૩૬ કોઈપણ અદાલત અથવા ટ્રિબ્યુનલના કોઈપણ આદેશ સામે સુપ્રીમ કોર્ટમાં અપીલ કરવાની જોગવાઈ કરે છે.ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) માત્ર કલમ ૧૩૬ હેઠળ સુપ્રીમ કોર્ટની સત્તાઓ સાથે સુસંગત છે અથવા તેનું વિસ્તરણ હોઈ શકે છે.

૨૬. બીજી બાજુ, ભારત માટે વિદ્વાન એટર્ની જનરલે રજૂઆત કરી હતી કે ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨), જે ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમ

હેઠળ સ્થાપિત ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા કોઈપણ આદેશ સામે ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતમાં સીધી અપીલ કરવાની જોગવાઈ કરે છે, તે ગેરબંધારણીય છે, જે છત્તીસગઢના રાજ્ય વિધાનસભાની કાયદાકીય ક્ષમતાની બહાર છે.

૨૭. વિદ્વાન એટર્ની જનરલે રજૂઆત કરી હતી કે ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) લાગુ કરવા માટે છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભાની કાયદાકીય ક્ષમતાનો અભાવ, ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિમાં માત્ર ત્રણ એન્ટ્રીઓના વાંચનથી સ્પષ્ટ થાય છે, એટલે કે, સૂચિ ૧ (સંઘ સૂચિ) ની એન્ટ્રી ૭૭, સૂચિ II (રાજ્ય સૂચિ) ની એન્ટ્રી ૬૫ અને સૂચિ III (સમવર્તી સૂચિ) ની ૪૬ એન્ટ્રી.

૨૮. વિદ્વાન એટર્ની જનરલે રજૂઆત કરી હતી કે તે જોવામાં આવશે કે બંધારણની કલમ ૧૪૬ (૧) સાથે વાંચવામાં આવેલી સૂચિ I ની એન્ટ્રી ૭૭, સંસદને ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવાનો વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરે છે.વધુમાં, સૂચિ II ની એન્ટ્રી ૬૫, તેમજ સૂચિ III ની એન્ટ્રી ૪૬, ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રના સંદર્ભમાં રાજ્ય વિધાનસભાને કાયદો ઘડવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે.

૨૯. વિદ્વાન એટર્ની જનરલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે આ એન્ટ્રીઓની સ્પષ્ટ યોજના અને માળખું બંધારણની અન્ય જોગવાઈઓ દ્વારા સમર્થિત છે, જે ફક્ત સંસદને ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલતના સંદર્ભમાં કાયદો બનાવવાની ક્ષમતા પ્રદાન કરે છે.આ જોગવાઈઓમાં કલમ ૧૨૪ (૧), ૧૨૫ (૧), ૧૨૫ (૨), ૧૩૩ (૩), ૧૩૪ (૨), ૧૩૫ (૧), ૧૩૭,૧૩૮ (૧), ૧૩૮ (૨), ૧૩૯,૧૪૦,૧૪૫ (૧), ૨૬૨ અને ૩૪૮ (૧) નો સમાવેશ થાય છે.

૩૦. વિદ્વાન એટર્ની જનરલે રજૂઆત કરી હતી કે, હકીકત એ છે કે ભાડું નિયંત્રણ કાયદો બંધારણની કલમ ૨૦૦ હેઠળ ભારતના રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી માટે અનામત રાખવામાં આવ્યો હતો અને કલમ ૨૦૧ની શરતોમાં રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી મળી હતી, તે કોઈ પણ રીતે રાજ્ય વિધાનસભાની કાયદાકીય ક્ષમતાની હદમાં ફેરફાર કરશે નહીં.આ કારણ એ છે કે કોઈ પણ રાજ્યના રાજ્યપાલ કે ભારતના રાષ્ટ્રપતિ બંધારણની જોગવાઈઓથી વિપરીત કોઈ પણ કાયદાકીય સંસ્થા, પછી ભલે તે સંસદ હોય કે રાજ્ય વિધાનસભા હોય, તેને કાયદાકીય ક્ષમતા પ્રદાન કરી શકશે નહીં.

૩૧. વિદ્વાન એટર્ની જનરલે દલીલ કરી હતી કે સંસદ અને રાજ્ય વિધાનસભાઓ વચ્ચે કાયદાકીય સત્તાઓની વહેંચણી બંધારણના ભાગ ૧૧ના

પ્રકરણ ૧ દ્વારા સંચાલિત થાય છે, જેમાં બંધારણની સાતમી અનુસૂચિમાં સમાવિષ્ટ ત્રણ યાદીઓ સાથે કલમ ૨૪૬ અને ૨૪૮ સામેલ છે.કાયદાકીય ક્ષમતાના કોઈપણ પ્રશ્નનો આખરે આ અદાલત દ્વારા બંધારણની આ જોગવાઈઓ અનુસાર નિર્ણય લેવો પડશે.

૩૨. વિદ્વાન એટર્ની જનરલે કે. કે. પૂનાચા વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય અને અન્ય (૨૦૧૦) ૯ એસ. સી. સી. ૬૭૧ માં નોંધાયેલા આ અદાલતના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જે અન્ય બાબતોની સાથે બંધારણની કલમ ૩૧ (૩) નું અર્થઘટન કરે છે, કારણ કે તે તેના રદ કરતા પહેલા હતી.કલમ ૩૧ મિલકતની ફરજિયાત સંપાદન સાથે સંબંધિત છે, અને તેની કલમ (૩) જણાવે છે કે "રાજ્યના વિધાનમંડળ દ્વારા બનાવવામાં આવેલી કલમ (૨) માં જણાવ્યા મુજબ કોઈ પણ કાયદો અમલમાં રહેશે નહીં, સિવાય કે રાષ્ટ્રપતિના વિચારણા માટે અનામત રાખવામાં આવેલા આવા કાયદાને તેની મંજૂરી મળી હોય".કે. કે. પૂનાચા (ઉપરોક્ત) માં, આ અદાલતે અભિપ્રાય આપ્યો હતોઃ–

> *"કલમ ૩૧ (૩) ની ભાષામાં જે સ્પષ્ટ હતું તે એ હતું કે ચોક્કસ કાયદો રાજ્યની કાયદાકીય ક્ષમતાની અંદર હતો અને આવો કાયદો ભાગ ૩ અથવા બંધારણની અન્ય કોઈ જોગવાઈમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરતો નથી.રાજ્યની વિધાનસભા દ્વારા ઘડવામાં આવેલા*

કાયદાને બંધારણની કલમ ૩૧ (૩) ની દ્રષ્ટિએ રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરીનો અર્થ એ નથી કે ચોક્કસ કાયદાએ પડકારથી મુક્તિ મેળવી લીધી છે, ભલે તે રાજ્યની કાયદાકીય ક્ષમતામાં ન હોય અથવા અન્યથા કોઈપણ બંધારણીય જોગવાઈનું ઉલ્લંઘન કરતું હોય."

૩૩. વિદ્વાન એટર્ની જનરલે રજૂઆત કરી હતી કે કે. કે. પૂનાચા (ઉપરોક્ત) માં આ અદાલતના અવલોકનો બંધારણની કલમ ૨૦૧ હેઠળ ભારતના રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા મંજૂરી આપવા માટે સંપૂર્ણપણે લાગુ પડે છે.

૩૪. વિદ્વાન એટર્ની જનરલે રજૂઆત કરી હતી કે એ નોંધવું યોગ્ય છે કે રાજ્યના રાજ્યપાલ સંસદીય કાનૂન સાથે અસંગતતા, અન્ય રાજ્યો સાથેના સંબંધો પર કાયદાની અસર વગેરે સહિત વિવિધ કારણોસર ભારતના રાષ્ટ્રપતિની વિચારણા માટે બિલને અનામત રાખી શકે છે. કેટલીક પરિસ્થિતિઓમાં, રાજ્યપાલ રાષ્ટ્રપતિની વિચારણા માટે બિલને અનામત રાખવા માટે બંધાયેલા છે, જેમાં કલમ ૨૦૦ની બીજી જોગવાઇ એટલે કે એક બિલનો સમાવેશ થાય છે, જે રાજ્યપાલના મતે "ઉચ્ચ ન્યાયાલયની સત્તાઓનું એટલું અપમાન કરશે કે તે અદાલત આ બંધારણ દ્વારા ભરવા માટે રચાયેલ સ્થિતિને જોખમમાં મૂકે છે".આ રાજ્યના રાજ્યપાલ અને ભારતના રાષ્ટ્રપતિની ભૂમિકા અને ફરજ સાથે સુસંગત છે, જેમને હજુ પણ ઇંગ્લેન્ડના રાજાની જેમ "સલાહ લેવાનો,

પ્રોત્સાહિત કરવાનો અને ચેતવણી આપવાનો" અધિકાર હશે, જેમ કે શમશેર સિંહ (ઉપરોક્ત) માં સમજાવવામાં આવ્યું છે.જો કે, રાજ્યપાલ અથવા રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા મંજૂરી મળવાથી રાજ્યની વિધાનસભાની કાયદાકીય ક્ષમતાના મુદ્દાને કોઈ પણ રીતે અસર અથવા નિયંત્રણ નહીં મળે.

૩૫. વિદ્વાન એટર્ની જનરલે આ અદાલતના ડિવિઝન બેન્ચના તાજેતરના ચુકાદાનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જે ૨૦૧૯ની સિવિલ અપીલમાં (એચ. એસ. યાદવ વિરુદ્ધ શકુંતલા દેવી પારેખ) રેન્ટ કંટ્રોલ એક્ટની કલમ ૧૩ (૨) ને બંધારણની બહાર અને રાજ્ય વિધાનસભાના અધિકારક્ષેત્રની બહાર ગણાવીને રદ કર્યો હતો.

૩૬. સંસદ અને રાજ્ય વિધાનસભાઓ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૪૫ (૧) થી કાયદો બનાવવાની તેમની સત્તા મેળવે છે અને આવી સત્તા બંધારણની જોગવાઈઓને આધીન છે અને/અથવા મર્યાદિત છે.જ્યારે સંસદ ભારતના સમગ્ર અથવા કોઈપણ ભાગ માટે કાયદો બનાવી શકે છે, ત્યારે રાજ્ય વિધાનસભા ભારતના બંધારણના પ્રતિબંધોને આધિન માત્ર રાજ્ય અથવા તેના કોઈપણ ભાગ માટે જ કાયદો બનાવી શકે છે.

૩૭. કલમ ૨૪૬, જે કેન્દ્રીય વિધાનસભા અને રાજ્ય વિધાનસભા વચ્ચે કાયદાકીય સત્તાઓનું વિતરણ કરે છે, તે સંસદને સાતમી અનુસૂચિ, એટલે કે કેન્દ્રીય સૂચિમાં સૂચિબદ્ધ બાબતોના સંદર્ભમાં કાયદો બનાવવાની વિશેષ સત્તા પ્રદાન કરે છે.કેન્દ્રીય સંસદને કલમ ૨૪૬ની કલમ (૩) ને આધીન રહીને, સાતમી અનુસૂચિમાં યાદી III એટલે કે સમવર્તી યાદીમાં ગણાયેલી કોઈપણ બાબત અંગે કાયદો બનાવવાની સત્તા પણ છે.

૩૮. સંસદને બંધારણની કલમ ૨૪૬ (૧) હેઠળ સંઘ યાદીમાં ગણાયેલી બાબતોના સંદર્ભમાં કાયદો બનાવવાની વિશેષ સત્તા છે, જ્યારે રાજ્ય વિધાનસભા પાસે કલમ ૨૪૬ની કલમ (૧) અને (૨) ને આધિન રાજ્ય યાદીમાં ગણાયેલી બાબતોના સંદર્ભમાં કાયદો બનાવવાની વિશેષ સત્તા છે.કેન્દ્રીય વિધાનમંડળની સાથે રાજ્ય વિધાનમંડળ પણ કલમ ૨૪૬ (૧) ની જોગવાઈઓને આધિન સમવર્તી યાદીમાં ગણાયેલી બાબતોના સંદર્ભમાં કાયદા ઘડવા માટે સક્ષમ છે.

૩૯. આ બેન્ચને મોકલવામાં આવેલા મુદ્દાઓ સાથે સંબંધિત ત્રણ યાદીઓ, એટલે કે સંઘ સૂચિની એન્ટ્રી ૭૭, રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૧૮ અને ૬૫ અને સમવર્તી સૂચિની એન્ટ્રી ૪૬ સુવિધા માટે નીચે દર્શાવેલ છે:–

"लिस्ट I–युनियन लिस्ट

"૭૭.બંધારણ, સંગઠન, અધિકારક્ષેત્ર અને સુપ્રીમ કોર્ટની સત્તાઓ (આવી અદાલતની અવમાનના સહિત), અને તેમાં લેવામાં આવેલી ફી; સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ પ્રેક્ટિસ કરવા માટે હકદાર વ્યક્તિઓ.

યાદી II–રાજ્યની યાદી

"૧૮.જમીન, એટલે કે, જમીનમાં અથવા તેના પરના અધિકારો, જમીન માલિક અને ભાડૂતના સંબંધ સહિત જમીનનો કાર્યકાળ, અને ભાડાની વસૂલાત; કૃષિ જમીનનું હસ્તાંતરણ અને હસ્તાંતરણ; જમીન સુધારણા અને કૃષિ લોન; વસાહતીકરણ.

XXX XXX XXX

૬૫. આ સૂચિમાંની કોઈપણ બાબતોના સંદર્ભમાં સુપ્રીમ કોર્ટ સિવાયની તમામ અદાલતોની અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ.

યાદી III–સમવર્તી યાદી

૪૬. આ સૂચિમાંની કોઈપણ બાબતોના સંદર્ભમાં સુપ્રીમ કોર્ટ સિવાયની તમામ અદાલતોની અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ.

૪૦. સુપ્રીમ કોર્ટની સ્થાપના ભારતના બંધારણની કલમ ૧૨૪ હેઠળ કરવામાં આવી છે અને તે તેના અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓને તેની કલમ ૧૩૧ થી

૧૪૫ સુધી મેળવે છે.બંધારણમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જે રાજ્ય વિધાનસભા દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કોઈપણ કાયદા હેઠળ રચાયેલા ટ્રિબ્યુનલના આદેશ સામે સુપ્રીમ કોર્ટમાં સીધી અપીલ કરવાની જોગવાઈ કરે.

૪૧. ભારતીય બંધારણની કલમ ૨૬૨ (૨) જે સંસદને કલમ ૨૬૨ (૧) માં ઉલ્લેખિત વિવાદો પર ચુકાદો આપવાની સુપ્રીમ કોર્ટની સત્તાને રદ કરતો કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, અને સુપ્રીમ કોર્ટ અને ભારતની ઉચ્ચ અદાલતોની ભાષા સાથે સંબંધિત સંસદીય કાયદાઓના સંદર્ભમાં ભારતના બંધારણની કલમ ૩૪૮, જે ભારત માટે વિદ્વાન એટર્ની જનરલ દ્વારા સંદર્ભિત છે, તે ખરેખર નિર્ણય માટે આ બેન્ચને મોકલવામાં આવેલા મુદ્દા સાથે સુસંગત નથી, સિવાય કે તે દર્શાવવા માટે કે સુપ્રીમ કોર્ટને લગતી તમામ બાબતો સંપૂર્ણપણે કેન્દ્રીય સંસદના કાયદાકીય ક્ષેત્રમાં છે.

૪૨. રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૧૮ રાજ્ય વિધાનસભાને જમીનમાં અને તેના પરના અધિકારો, મકાનમાલિક અને ભાડૂતના સંબંધ સહિત જમીનના કાર્યકાળ અને ભાડાની વસૂલાત સહિત જમીનના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.રાજ્ય વિધાનસભા મકાનમાલિક અને ભાડૂતના સંબંધ અને ભાડાની વસૂલાત સહિત જમીનના કાર્યકાળ અંગે કાયદો ઘડવાની સત્તા ધરાવે છે, તેથી તે

ભાડું નિયંત્રણ કાયદો ઘડવા માટે કાયદાકીય ક્ષમતા ધરાવે છે, જ્યાં સુધી તે મકાનમાલિક અને ભાડૂતના સંબંધ અને ભાડાની વસૂલાતને નિયંત્રિત કરે છે.

૪૩. બંધારણ (૪૨મો સુધારો) અધિનિયમ, ૧૯૭૬ દ્વારા ૩જી જાન્યુઆરી, ૧૯૭૭થી ભારતના બંધારણમાં દાખલ કરાયેલ અનુચ્છેદ ૩૨૩બી, ઉપરોક્ત અનુચ્છેદની કલમ (૨) માં તમામ અથવા કોઈપણ બાબતોના સંબંધમાં કોઈપણ વિવાદો, ગુનાઓ અથવા ફરિયાદોના ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નિર્ણય અને/અથવા સુનાવણીની જોગવાઈ કરતો કાયદો ઘડવા માટે યોગ્ય વિધાનસભાને સત્તા આપે છે.

૪૪. કલમ ૩૨૩બીની કલમ (૨) માં બંધારણ (૭૫મો સુધારો) અધિનિયમ દ્વારા ૧૫મી મે, ૧૯૯૪થી અન્ય બાબતોની સાથે કલમ (એચ) દાખલ કરવા માટે સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો, જેનાથી યોગ્ય વિધાનસભાને કાયદો બનાવવા માટે સક્ષમ બનાવવામાં આવી હતી, જેમાં ભાડાપટ્ટા અને ભાડાના નિયમન અને નિયંત્રણ સહિત ભાડાપટ્ટા અને ભાડાને લગતા મુદ્દાઓના સંદર્ભમાં કોઈપણ વિવાદો, ફરિયાદો અથવા ગુનાઓના ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ચુકાદો અથવા સુનાવણીની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી.

૪૫. બંધારણની કલમ ૩૨૩બી સાથે જોડાયેલ સમજૂતી કલમ ૩૨૩બીમાં "યોગ્ય વિધાનસભા" નો અર્થ સંસદ અથવા રાજ્ય વિધાનસભા તરીકે થાય છે, જે ભારતના બંધારણના ભાગ ૧૧ની જોગવાઈઓ અનુસાર આ બાબતે કાયદો બનાવવા માટે સક્ષમ છે, જેમાં કલમ ૨૪૫ અને ૨૪૬નો સમાવેશ થાય છે.

૪૬. સાતમી અનુસૂચિમાં રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૧૮ સાથે ભારતના બંધારણની કલમ ૩૨૩ બી અને કલમ ૨૪૫ અને ૨૪૬ના સંયુક્ત વાંચન પર, તેમાં કોઈ શંકા ન હોઈ શકે કે રાજ્ય વિધાનસભા ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ભાડાપટ્ટા અને ભાડાને લગતા તમામ વિવાદો, ફરિયાદો અને ગુનાઓના ચુકાદા અને સુનાવણીની જોગવાઈ કરવા માટે કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ હતી.

૪૭. આમ છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભા ભાડું નિયંત્રણ કાયદો ઘડવા માટે એટલી હદ સુધી સક્ષમ હતી કે તે ભાડું નિયંત્રક દ્વારા ભાડાપટ્ટા અને ભાડાને લગતા મૂળ વિવાદોના ચુકાદાની જોગવાઈ કરે છે અને ભાડું નિયંત્રકના આદેશો સામે અપીલનો નિર્ણય લેવા માટે ટ્રિબ્યુનલની રચના કરે છે, પરંતુ તે અપવાદને આધિન છે, જેમ કે હવે પછી ચર્ચા કરવામાં આવી છે.

૪૮. જ્યારે કોઈ પણ કાયદાના અધિકારના પ્રશ્નને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે, ત્યારે તે જોવાનું છે કે, સમગ્ર કાયદાને જોતાં, તે બંધારણની કોઈ ચોક્કસ કલમ હેઠળ અથવા સાતમી અનુસૂચિમાં સંબંધિત સૂચિમાંના કોઈપણ પ્રવેશ હેઠળ, જે બાબતોના સંદર્ભમાં વિધાનસભા કાયદો બનાવવા માટે સક્ષમ છે, તેમાંથી કોઈ પણ બાબતના સંદર્ભમાં તેને કાયદો કહી શકાય.એકવાર એવું માનવામાં આવે કે તે આવું છે, તે એન્ટ્રી દ્વારા આપવામાં આવેલી કાયદાકીય સત્તા તમામ આનુષંગિક બાબતો સુધી વિસ્તરવાની છે, જે તે ક્ષેત્રમાં ન્યાયી અને વાજબી રીતે સમજી શકાય તેવું કહી શકાય, જેમ કે યુનાઈટેડ પ્રોવિન્સમાં ફેડરલ કોર્ટ વિરુદ્ધ અતિકા બેગમ દ્વારા AIR ૧૯૪૧ એફસી ૧૬ (૨૫) માં અહેવાલ આપવામાં આવ્યો હતો અને આ કોર્ટ દ્વારા અસંખ્ય ચુકાદાઓમાં પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું હતું.

૪૯. ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨), જે ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો સામે સુપ્રીમ કોર્ટમાં સીધી અપીલની જોગવાઈ કરે છે, તે ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમ ઘડવાની છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભાની સત્તાને આનુષંગિક અથવા આકસ્મિક નથી, જે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ભાડાપટ્ટા અને ભાડાને લગતી અપીલોનો અપીલ ચુકાદો આપવાની જોગવાઈ કરે છે.ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ને લાગુ કરીને, છત્તીસગઢ

રાજ્ય વિધાનસભાએ તેની કાયદાકીય સત્તાની મર્યાદાઓનું ખુલ્લેઆમ ઉલ્લંઘન કર્યું છે, જેમ કે અહીં પુનરાવર્તન અને ચર્ચા કરવામાં આવી છે.

૫૦. જ્યારે એક એન્ટ્રીમાં વપરાયેલી ભાષાને સૌથી વધુ વ્યાપ આપવો જોઈએ, ત્યારે તેની સામગ્રીને અન્ય એન્ટ્રીઓ સાથે સુસંગત બનાવવાનો દરેક પ્રયાસ કરવો પડશે, જેથી બાદમાં તેને નિરર્થક ન ગણાવી શકાય.

૫૧. ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, કેન્દ્રીય વિધાનસભા અને રાજ્ય વિધાનસભા બંને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૪૫ પરથી કાયદો બનાવવાની તેમની સત્તા મેળવે છે.તે સ્વયંસિદ્ધ છે કે રાજ્યની વિધાનસભા માત્ર રાજ્યના સમગ્ર અથવા કોઈપણ ભાગ માટે કાયદા બનાવી શકે છે, જ્યારે કે સંસદ ભારતના સમગ્ર અથવા કોઈપણ ભાગ માટે કાયદા બનાવી શકે છે.બંધારણમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જે રાજ્યના કાયદાઓને અતિરિક્ત–પ્રાદેશિક કામગીરી સાથે બચાવે, જે કલમ ૨૪૫ (૨) જેવી જ છે, જે સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા અતિરિક્ત–પ્રાદેશિક કામગીરી સાથે કેન્દ્રીય કાયદાને સ્પષ્ટ રીતે બચાવે છે.આમ, છત્તીસગઢ રાજ્ય વિધાનસભામાં છત્તીસગઢ રાજ્યની બહાર સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરતો કોઈ પણ કાયદો ઘડવાની સ્પષ્ટ રીતે ક્ષમતાનો અભાવ છે.

૫૨. રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૧૮ માત્ર રાજ્ય વિધાનસભાને મકાનમાલિક ભાડૂત સંબંધ, ભાડાની વસૂલાત વગેરે અંગે કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે. આ પ્રવેશ રાજ્ય વિધાનસભાને રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૬૪ અથવા સમવર્તી સૂચિની એન્ટ્રી ૪૬ને અવગણવા માટે સક્ષમ બનાવતો નથી, જે રાજ્ય વિધાનસભાને સુપ્રીમ કોર્ટ સિવાયની અદાલતોના અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓના સંદર્ભમાં કાયદા ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, અથવા યુનિયન લિસ્ટની એન્ટ્રી ૭૭ને અન્ય રીતે રજૂ કરે છે, જે સ્પષ્ટપણે સુપ્રીમ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રના સંદર્ભમાં કાયદો બનાવવાની સત્તા, ફક્ત સંસદને જ પ્રદાન કરે છે.

૫૩. રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૧૮, જે માત્ર રાજ્ય વિધાનસભાને જમીન, જમીનનો કાર્યકાળ, મકાનમાલિક ભાડૂત સંબંધ, ભાડાની વસૂલાત વગેરે અંગે કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, તે રાજ્ય વિધાનસભાને રાજ્ય કાયદા હેઠળ રચાયેલ અપીલ ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોના સંદર્ભમાં સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરતો કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવતી નથી.

૫૪. સંઘ સૂચિની એન્ટ્રી ૭૭ને ધ્યાનમાં રાખીને, માત્ર સંસદને જ સર્વોચ્ચ અદાલતના બંધારણ, સંગઠન, અધિકારક્ષેત્ર અથવા સત્તાઓના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવાની કાયદાકીય ક્ષમતા છે.રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૬૪ અને

સમવર્તી સૂચિની એન્ટ્રી ૪૬ રાજ્ય વિધાનસભાને સુપ્રીમ કોર્ટ સિવાયની અદાલતોના અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ઉપરોક્ત પ્રવેશો રાજ્ય વિધાનસભાને સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવા પર સ્પષ્ટપણે પ્રતિબંધ મૂકે છે.

૫૫. કલમ ૩૨૩ બી (૩) (ડી) પૂરી પાડે છે કે કલમ ૩૨૩ બી (૧) હેઠળ બનાવેલ કાયદો કલમ ૧૩૬ હેઠળ સુપ્રીમ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્ર સિવાયની તમામ અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને બાકાત રાખી શકે છે, જેમાં ઉપરોક્ત ટ્રિબ્યુનલ્સના અધિકારક્ષેત્રમાં આવતી તમામ અથવા કોઈપણ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે.કલમ ૩૨૩ બી રાજ્ય વિધાનસભાને અપીલ ટ્રિબ્યુનલના આદેશથી સુપ્રીમ કોર્ટમાં વધુ વૈધાનિક અપીલ કરવાની જોગવાઈ કરીને સુપ્રીમ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રને વિસ્તૃત કરવા માટે સક્ષમ બનાવતી નથી.

૫૬. અપીલકર્તાના વકીલની દલીલ કે ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) સુપ્રીમ કોર્ટને તે અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરતી નથી, જે તેની પાસે પહેલેથી જ નહોતું, પરંતુ તે માત્ર કલમ ૧૩૬ હેઠળ તેની સત્તાને આકસ્મિક અને/અથવા વિસ્તરણ છે, તે કાયદામાં ટકાઉ નથી.

૫૭. બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ, સર્વોચ્ચ અદાલત અપીલની નિયમિત અદાલત તરીકે કામ કરતી નથી.કલમ ૧૩૬ હેઠળ સુપ્રીમ કોર્ટની સત્તાને ચોક્કસ કાયદા હેઠળ સામાન્ય રીતે અપીલ અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલ્સ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી અપીલ શક્તિ સાથે ભેળસેળ ન કરવી જોઈએ.

૫૮. કલમ ૧૩૬ કોઈ પણ પક્ષને અપીલ કરવાનો અધિકાર પ્રદાન કરતી નથી, પરંતુ સુપ્રીમ કોર્ટને યોગ્ય કેસોમાં દખલ કરવાની વિવેકાધીન સત્તા પ્રદાન કરે છે.એન. નટરાજન વિરુદ્ધ બી. કે. સુબ્બા રાવે (૨૦૦૩) ૨ એસસીસી ૭૬ માં અહેવાલ આપ્યો છે તેમ બંધારણ અથવા અન્ય કોઈપણ કાયદામાં સમાવિષ્ટ અપીલ માટેની અન્ય જોગવાઈઓ હોવા છતાં આ શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

૫૯. કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયને કાયદા દ્વારા આપવામાં આવેલી નિષ્કર્ષ અથવા અંતિમતા, આ કોર્ટની બંધારણીય બેન્ચ દ્વારા ધારવામાં આવેલ બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ આ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાથી સુપ્રીમ કોર્ટને અટકાવી શકતી નથી, અન્ય બાબતોની સાથે, ઢાકેશ્વરી કોટન મિલ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ આવકવેરાના કમિશનર, પશ્ચિમ બંગાળમાં AIR ૧૯૫૫ SC ૬૫ માં અહેવાલ આપ્યો હતો અને અન્ય અસંખ્ય નિર્ણયોમાં પુનરાવર્તન કર્યું

હતું.જ્યારે કોઈ કાયદો કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયને અંતિમતા આપે છે ત્યારે અપીલ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ થતો નથી.

૬૦. ભારતના બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ, સુપ્રીમ કોર્ટ વિશેષ રજા દ્વારા અપીલોનું મનોરંજન કરે છે, જ્યાં કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નો અથવા જાહેર મહત્વના પ્રશ્નો સામેલ હોય છે.જ્યાં કાયદામાં કોઈ અનિશ્ચિતતા હોય, ત્યાં સુપ્રીમ કોર્ટ તેની વિવેકબુદ્ધિથી કાયદાનું સમાધાન કરે છે.સુપ્રીમ કોર્ટ સામાન્ય રીતે કલમ ૧૩૬ હેઠળ હકીકતના સહવર્તી તારણોમાં દખલ કરતી નથી.જો સહવર્તી તારણો સ્વીકૃત મૌખિક અથવા દસ્તાવેજી પુરાવા પર આધારિત હોય, તો બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ કોઈ દખલગીરી નથી.

૬૧. બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, સુપ્રીમ કોર્ટ અસાધારણ સંજોગો અસ્તિત્વમાં ન હોય ત્યાં સુધી ટ્રાયલ કોર્ટ અને ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા પ્રશંસા કરાયેલા પુરાવાની ફરીથી પ્રશંસા કરતી નથી.જ્યાં હાઈકોર્ટ ચુકાદાની જરૂર હોય તેવા વાસ્તવિક મુદ્દાને સંપૂર્ણપણે ચૂકી ગઈ હોય અથવા સંબંધિત સામગ્રીને ચૂકી ગઈ હોય અથવા તેની અવગણના કરી હોય, ત્યાં જ પક્ષ સાથે ગંભીર અન્યાય અટકાવવાના હેતુથી પુરાવા મેળવવામાં સુપ્રીમ કોર્ટને ન્યાયી ઠેરવવામાં આવશે.

૬૨. બીજી બાજુ, અપીલ એ મૂળ કાર્યવાહીનું સાતત્ય છે.જ્યાં ટ્રિબ્યુનલના અપીલ આદેશની વૈધાનિક અપીલ હોય, ત્યાં અપીલ અદાલત કેસની ફરીથી સુનાવણી કરવા, રેકોર્ડ પરના પુરાવાઓની ફરીથી પ્રશંસા કરવા અને ફરીથી વિશ્લેષણ કરવા, આક્ષેપિત આદેશની ચોકસાઈનો ચુકાદો આપવા અને ટ્રિબ્યુનલે કરેલી હકીકત અને કાયદા બંનેની ભૂલોને સુધારવા માટે બંધાયેલી છે.

૬૩. નાણાંકીય ખરડાઓ સિવાયના ખરડાઓ પસાર કરવા સંબંધિત બંધારણની કલમ ૨૦૦ મુજબ, રાજ્યની વિધાનસભા દ્વારા અથવા વિધાન પરિષદ ધરાવતા રાજ્યના કિસ્સામાં, રાજ્યના વિધાનમંડળના બંને ગૃહો દ્વારા પસાર કરાયેલ ખરડાને મંજૂરી માટે રાજ્યપાલ સમક્ષ રજૂ કરવાની જરૂર છે.રાજ્યપાલની મંજૂરી મળ્યા બાદ આવા બિલ કાયદો બની જાય છે.

૬૪. બંધારણની કલમ ૨૦૦ની બીજી જોગવાઈ રાજ્યપાલને મંજૂરી ન આપવા માટે આદેશ આપે છે, પરંતુ રાષ્ટ્રપતિના વિચારણા માટે અનામત રાખે છે, કોઈ પણ બિલ, જે રાજ્યપાલના મતે, જો તે કાયદો બનશે, તો તે ઉચ્ચ ન્યાયાલયની સત્તાઓનું અપમાન કરશે, જેથી તે અદાલત, બંધારણ દ્વારા, ભરવા માટે રચાયેલ સ્થિતિને જોખમમાં મૂકે છે.

૬૫. રાજ્ય વિધાનસભા દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાના કિસ્સામાં રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી અનિવાર્ય છે, જે ઉચ્ચ અદાલતની સત્તાઓનું અપમાન કરશે, કારણ કે તે અદાલત, બંધારણ દ્વારા, ભરવા માટે રચાયેલ સ્થિતિને જોખમમાં મૂકે છે.

૬૬. સમવર્તી સૂચિની એન્ટ્રી ૪૬ સાથે વાંચવામાં આવેલી રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૬૫, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, રાજ્ય વિધાનસભાને તે સૂચિમાંની કોઈપણ બાબતના સંદર્ભમાં સુપ્રીમ કોર્ટ સિવાય તમામ અદાલતોના અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓના સંદર્ભમાં કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.તેથી, રાજ્ય વિધાનસભા, એલ. ચંદ્ર કુમાર વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને એ. આઈ. આર. ૧૯૯૭ એસ. સી. ૧૧૨૫ માં નોંધાયેલા અન્ય કેસમાં બંધારણની અલંઘ્ય મૂળભૂત વિશેષતા તરીકે બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ સિવાય ઉચ્ચ ન્યાયાલયના અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓને અસર કરતો કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ હોઈ શકે છે.

૬૭. અપીલકર્તાના વકીલ દલીલ કરે છે કે એલ. ચંદ્ર કુમાર (ઉપરોક્ત) ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ હાઈકોર્ટની સત્તા સાથે સંબંધિત છે.રાજ્ય વિધાનસભા પાસે કાયદો ઘડવાની સત્તા છે જે ઉચ્ચ અદાલતની સત્તાઓને ઘટાડે છે, સિવાય કે તે સત્તાઓ, જે બંધારણની

અનુલ્લંઘનીય મૂળભૂત લાક્ષણિકતા છે, જેમ કે કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતની સત્તાઓ.

૬૮. બંધારણની કલમ ૨૦૦ની બીજી જોગવાઈ રાજ્યપાલને કોઈ બિલને મંજૂરી આપવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, જે રાજ્યપાલના મતે, જો તે કાયદો બનશે, તો તે ઉચ્ચ ન્યાયાલયની સત્તાઓનું અપમાન કરશે, જેથી ભારતના બંધારણ દ્વારા ઉચ્ચ ન્યાયાલય જે પદ ભરવા માંગે છે તેને જોખમમાં મૂકે છે.રાજ્યપાલ આવા ખરડાને રાષ્ટ્રપતિની વિચારણા માટે અનામત રાખવા માટે બંધાયેલા છે.

૬૯. કલમ ૨૦૦નો બીજો જોગવાઇ ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ના કિસ્સામાં આકર્ષાય નહીં, કારણ કે તે ઉચ્ચ ન્યાયાલયની કોઈપણ શક્તિનું અપમાન કરતું નથી.તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે અપીલ કરવાનો કોઈ સહજ અધિકાર નથી.અપીલનો અધિકાર કાયદા દ્વારા આપવામાં આવે છે.કાયદો માત્ર એટલા માટે અમાન્ય નથી કારણ કે તેમાં ઉચ્ચ અદાલતમાં અપીલ કરવાની કોઈ જોગવાઈ નથી.

૭૦. આ સંદર્ભના હેતુ માટે, આપણા માટે એ પ્રશ્નમાં જવાની જરૂર નથી કે ઉચ્ચ અદાલતની સત્તામાં કયા ઘટાડાથી તે સ્થિતિને ખતરો થશે જે ઉચ્ચ અદાલતને બંધારણ દ્વારા ભરવા માટે જરૂરી છે.

૭૧. કલમ ૨૪૬ની કલમ ૧ અને ૨ દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાનું વિસ્તરણ, સંસદને યાદી I અને III માં ગણાયેલી કોઈપણ બાબતોના સંદર્ભમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને વિસ્તૃત કરતો કાયદો બનાવવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, ભલે આવા વિસ્તરણ બંધારણના ભાગ V ના પ્રકરણ IV ની વિવિધ કલમો દ્વારા વિચારવામાં ન આવે.

૭૨. ભારતના બંધારણની કલમ ૨૪૮ દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાના આધારે, સંસદને બંધારણની કલમ ૨૪૬ A ને આધિન, સમવર્તી સૂચિ અથવા રાજ્ય સૂચિમાં સૂચિબદ્ધ ન હોય તેવી કોઈપણ બાબત અંગે કોઈ કાયદો બનાવવાની વિશિષ્ટ સત્તા છે.આમ કાયદાની બાકીની સત્તા સંસદ પાસે રહે છે.

૭૩. એ નોંધવું પૂરતું છે કે રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૬૫ અને સમવર્તી સૂચિની એન્ટ્રી ૪૬ ને ધ્યાનમાં રાખીને, રાજ્ય વિધાનસભા એવો કાયદો બનાવી શકે છે જે સુપ્રીમ કોર્ટ સિવાયની તમામ અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરે છે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો તે અનુચ્છેદ ૨૨૬ અને ૨૨૭ સિવાય ઉચ્ચ ન્યાયાલયના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરતો કાયદો બનાવી શકે છે, પરંતુ તે સર્વોચ્ચ ન્યાયાલયના અધિકારક્ષેત્રને સ્પર્શે તેવો કાયદો બનાવી શકતું નથી.ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, બંધારણની કલમ ૩૨૩ બી હેઠળ ભાડું નિયંત્રણ

ટ્રિબ્યુનલની સ્થાપના કરવામાં આવી હોવાથી, કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ સિવાય હાઈકોર્ટના અધિકારક્ષેત્રમાં જો કોઈ ઘટાડો થયો હોય તો તે બંધારણની કલમ ૩૨૩ બી (૩) (ડી) દ્વારા સાચવવામાં આવશે, પરંતુ સુપ્રીમ કોર્ટમાં વૈધાનિક અપીલ માટેની જોગવાઈ નહીં.

૭૪. અપીલકર્તા માટે વિદ્વાન વકીલની દલીલ કે સંઘ સૂચિની કલમ ૧૩૮ (૧) અને/અથવા એન્ટ્રી ૭૭ માત્ર તેના દાયરામાં જ છે, સુપ્રીમ કોર્ટના મૂળ અધિકારક્ષેત્રને, અને તેના અપીલ અધિકારક્ષેત્રને નહીં, તે ખોટી અને આધાર વિનાની છે.બંધારણની અનુસૂચિમાં કલમ ૧૩૮ (૧) અથવા સંઘ સૂચિની એન્ટ્રી ૭૭ ના અવકાશને કૃત્રિમ રીતે પ્રતિબંધિત કરવાનું કોઈ કારણ નથી.સંઘ સૂચિની એન્ટ્રી ૭૭, તેના સાદા અર્થ અનુસાર, તેમજ કલમ ૧૩૮ (૧) માં સર્વોચ્ચ અદાલતના મૂળ અને અપીલ અધિકારક્ષેત્ર બંનેનો સમાવેશ થવો જોઈએ.

૭૫. અપીલકર્તાના વકીલ દ્વારા વિનંતી કરાયેલ દરખાસ્ત કે જ્યારે રાજ્યના કાયદાને ભારતના રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી મળે છે, ત્યારે તે કાયદો અગાઉના સંઘના કાયદાની પ્રતિકૂળતા હોવા છતાં રાજ્યોમાં પ્રવર્તે છે, તે અપવાદરૂપ છે.

૭૬. જોકે, કાયદાકીય અક્ષમતાના કિસ્સામાં રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરીથી કોઈ ફરક પડતો નથી.રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી રાજ્ય વિધાનમંડળની કાયદાકીય સત્તાઓ કરતાં વધુ કાયદાને માન્ય કરી શકતી નથી અને ન તો કાયદાકીય જોગવાઈને માન્ય કરી શકે છે, જે બંધારણની સ્પષ્ટ જોગવાઈઓને અયોગ્ય બનાવશે.રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી અગાઉના કેન્દ્રીય કાયદા સાથે પ્રતિકૂળતાને દૂર કરે છે, જો કે રાજ્ય વિધાનસભા અન્યથા કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ હોય.

૭૭. અમારા તારણને ધ્યાનમાં રાખીને કે રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી એ કાયદાકીય જોગવાઈને માન્ય નહીં કરે જે વિધાનસભા ઘડવા માટે અસમર્થ હતી, આપણે એ પ્રશ્નમાં જવાની જરૂર નથી કે શું રાષ્ટ્રપતિને ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ની અસંવેદનશીલતાને બંધારણની જોગવાઈઓ સાથે ધ્યાનમાં લેવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો, જેમાં ખાસ કરીને રાજ્ય સૂચિની એન્ટ્રી ૬૫ અને સમવર્તી સૂચિની એન્ટ્રી ૪૬નો સમાવેશ થાય છે, જે રાજ્ય વિધાનસભા, સર્વોચ્ચ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને અસર કરતા કાયદા ઘડવાની ક્ષમતા અને/અથવા સત્તાથી સ્પષ્ટપણે બાકાત છે.

૭૮. બંધારણની કલમ ૩૨૩ બી (૧) હેઠળ બનાવવામાં આવેલ કાયદો ઉપરોક્ત ટ્રિબ્યુનલ્સના અધિકારક્ષેત્રમાં આવતી બાબતોના સંદર્ભમાં કલમ ૧૩૬ હેઠળ સુપ્રીમ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્ર સિવાયની તમામ અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને

બાકાત રાખી શકે છે.જો કે, ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ, કલમ ૩૨૩ બી (૨) (ડી) અથવા બંધારણની અન્ય કોઈ જોગવાઈ રાજ્ય વિધાનસભાને કાયદો ઘડવા માટે સક્ષમ બનાવતી નથી જે સર્વોચ્ચ અદાલતમાં વૈધાનિક અપીલની જોગવાઈ કરે છે.

૭૯. ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) સુપ્રીમ કોર્ટને વૈધાનિક બીજી અપીલનો અધિકાર આપવાનો હેતુ ધરાવે છે.ભાડું નિયંત્રક અને ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલના સહવર્તી તારણોના કિસ્સામાં પણ, જ્યાં કાયદાનો કોઈ ગંભીર પ્રશ્ન સામેલ ન હતો, ત્યાં પણ અપીલ પર વિચાર કરવો પડશે અને નિર્ણય લેવો પડશે.વિદ્વાન એટર્ની જનરલ દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી છે તેમ, એવી જોગવાઈ કે જે સુપ્રીમ કોર્ટને અપીલ પર વિચાર કરવા માટે આદેશ આપે છે તે સ્પષ્ટપણે રાજ્ય વિધાનસભાની કાયદાકીય ક્ષમતાની બહાર છે.ઉપર અવલોકન કરાયેલ કલમ ૨૦૦ સત્તાની બહારના કાયદાને માન્ય કરતું નથી અને ન જ કરી શકે, જેને સંબંધિત વિધાનસભામાં અમલમાં મૂકવાની ક્ષમતાનો અભાવ હતો.

૮૦. બંધારણની કલમ ૧૩૮ (૨) માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જો સંસદ કાયદા દ્વારા સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આવા અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની જોગવાઈ કરે તો ભારત સરકાર અને કોઈપણ રાજ્યની સરકાર

વિશેષ સમજૂતી દ્વારા પ્રદાન કરી શકે તેવી કોઈપણ બાબતના સંદર્ભમાં સુપ્રીમ કોર્ટ પાસે વધુ અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ હશે.

૮૧. અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વકીલની રજૂઆતને સ્વીકારવી મુશ્કેલ છે, કે રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી માટે બિલનું આરક્ષણ અને રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરીની પરિણામી મંજૂરી, ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચેના વિશેષ કરાર સમાન છે, કારણ કે રાષ્ટ્રપતિ મંત્રી પરિષદની સહાય અને સલાહ પર કાર્ય કરે છે.

૮૨. અમારા વિચારમાં વિશેષ સમજૂતીનો અર્થ એ છે કે ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે ચર્ચા અને વાટાઘાટો દ્વારા સ્વતંત્ર સમજૂતી થાય છે, માત્ર મંત્રીમંડળની સહાય અને સલાહ પર રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કાયદાને મંજૂરી આપવી નહીં.

૮૩. કોઈ પણ સંજોગોમાં, સુપ્રીમ કોર્ટ કોઈ પણ ચોક્કસ મુદ્દા પર ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચેના વિશેષ કરાર અનુસાર વધુ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી શકે છે, જો કે સંસદ કાયદા દ્વારા સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આવા અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની જોગવાઈ કરે છે.સંસદે ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે સંમત થયેલા વિષયના સંદર્ભમાં સર્વોચ્ચ

અદાલતને અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે સક્ષમ બનાવતો આવો કોઈ કાયદો ઘડ્યો નથી.કલમ ૧૩૮ (૨) આકર્ષિત નથી.

૮૪. અમે એચ. કલમ યાદવ (ઉપરોક્ત) માં આ અદાલતના ચુકાદા સાથે સંપૂર્ણ સંમત છીએ, જેમાં ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ને બંધારણની બહાર અને રાજ્ય વિધાનસભાના અધિકારક્ષેત્રની બહાર જાહેર કરવામાં આવી છે.

૮૫. એ વાત સાચી છે કે એલ. ચંદ્ર કુમાર (ઉપરોક્ત) માં આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે બંધારણની કલમ ૩૨૩એ અને ૩૨૩બી હેઠળ રચાયેલી ટ્રિબ્યુનલ ઉચ્ચ અદાલતોના રિટ અધિકારક્ષેત્રને આધિન છે, જેમના અધિકારક્ષેત્રમાં તેઓ સ્થિત છે, જેમ કે આ અદાલતે એચ. એસ. યાદવ (ઉપરોક્ત) માં નોંધ્યું છે.

૮૬. જોકે, કલમ ૨૨૭ દ્વારા આપવામાં આવેલી અધીક્ષણની સત્તા સુપરવાઇઝરી છે અને અપીલીય નથી.તે સ્થાયી કાયદો છે કે ગૌણ અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલ્સને તેમની સત્તાની મર્યાદામાં રાખવા માટે ન્યાયિક અધીક્ષણની આ શક્તિનો ઉપયોગ સાવચેતીપૂર્વક થવો જોઈએ.જ્યારે ટ્રિબ્યુનલ તેના અધિકારક્ષેત્રમાં કામ કરે છે, ત્યારે ઉચ્ચ અદાલત તેના અસાધારણ રિટ

અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં દખલ કરતી નથી સિવાય કે ન્યાયની ગંભીર નિષ્ફળતા અથવા કાયદાનું ખુલ્લું ઉલ્લંઘન થાય.કલમ ૨૨૭ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ "વેશમાં અપીલના ઝભ્ભામાં" કરી શકાતો નથી.

૮૭. ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ દેખરેખ અને/અથવા ન્યાયિક સમીક્ષાની તેની અસાધારણ શક્તિનો ઉપયોગ કરીને, ઉચ્ચ અદાલતો કાયદાની પેટન્ટ ભૂલના કેસોમાં દખલગીરીને પ્રતિબંધિત કરે છે જે નિર્ણયના મૂળ સુધી જાય છે; વિકૃતિ; મનસ્વીતા અને/અથવા ગેરવાજબી; કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન, અધિકારક્ષેત્રનો અભાવ અને સત્તાઓનો દુરુપયોગ.ઉચ્ચ અદાલત પુરાવા અને/અથવા રેકોર્ડ પરની સામગ્રીનું ફરીથી મૂલ્યાંકન અથવા ફરીથી વિશ્લેષણ કરતી નથી.હાઈકોર્ટ ભાડું નિયંત્રણ ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયની ચકાસણી કરવા માટે તેના રિટ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરશે કે કેમ તે કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત હશે.ઉચ્ચ અદાલતના રિટ અધિકારક્ષેત્રને વૈકલ્પિક અપીલ મંચમાં રૂપાંતરિત કરી શકાતું નથી, કારણ કે કાયદાની નજરમાં અપીલની અન્ય કોઈ જોગવાઈ નથી.

૮૮. એલ. ચંદ્રકુમાર (ઉપરોક્ત) માં સર્વોચ્ચ અદાલતે અસરકારક રીતે એવું માન્યું હતું કે બંધારણની કલમ ૨૨૬/૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતની સત્તા, બંધારણનું એક અનુલ્લંઘનીય મૂળભૂત લક્ષણ હોવાથી આવી શક્તિને વૈધાનિક

કાયદા દ્વારા અથવા તે બાબત માટે બંધારણીય સુધારા દ્વારા પણ રદ કરી શકાતી નથી.એલ. ચંદ્રકુમાર (ઉપરોક્ત) ને કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના અધિકારક્ષેત્રને વિસ્તૃત કરવા માટે અર્થઘટન કરી શકાતું નથી, જેથી તે અપીલની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે.

૮૯. ઉપર ચર્ચા કરાયેલા કારણોસર, અમારું માનવું છે કે રાજ્ય વિધાનસભામાં ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) લાગુ કરવા માટે કાયદાકીય ક્ષમતાનો અભાવ છે. તેથી, અમે ભાડું નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) ને ભારતના બંધારણની સત્તાથી બહાર જાહેર કરીએ છીએ, જે અમાન્ય છે અને તેની કોઈ અસર નથી.

ઉલ્લેખિત પ્રશ્નનો જવાબ આપ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.